

MINISTERSTWO
RODZINY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

**Sprawozdanie z realizacji
Programu wieloletniego na rzecz Osób
Starszych „Aktywni+” na lata 2021-
2025 - edycja 2021**

senior.gov.pl

Warszawa, wrzesień 2022 r.

Spis treści

Podstawowe informacje o Programie „Aktywni+”	4
Priorytety i kierunki działań	5
Wdrażanie Programu w 2021 roku	6
Charakterystyka złożonych ofert.....	10
Oferty w podziale na priorytety.....	11
Oferty w podziale na województwa	12
Forma prawna oferentów.....	13
Typy złożonych ofert.....	14
Charakterystyka ofert niespełniających wymogów formalnych	14
Charakterystyka dofinansowanych ofert.....	15
Analiza dofinansowanych ofert wg priorytetów Programu.....	16
Analiza dofinansowanych ofert wg województw.....	18
Analiza dofinansowanych ofert wg formy prawnej oferenta	19
Projekty zrealizowane w ramach oferty wspólnej.....	20
Finansowanie Programu w 2021 roku.....	21
Monitoring dofinansowanych projektów	22
Współpraca z ekspertami oceniającymi złożone oferty	23
Realizacja wskaźników Programu „Aktywni+” za rok 2021.....	24
Przykłady projektów zrealizowanych w Ramach Programu „Aktywni+” Edycja 2021	27
Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 1. – Aktywność społeczna .	27
Projekt <i>Sztuka pomagania - współczesne wyzwania w rozwoju wolontariatu osób starszych w gminie wiejskiej</i> zrealizowany w województwie kujawsko-pomorskim.....	27
Projekt <i>TU WARTO BYĆ AKTYWNYM</i> zrealizowany w województwie śląskim	28
Projekt <i>Aktywny i samodzielny senior</i> zrealizowany w województwie wielkopolskim	28
Projekt <i>Senior w centrum uwagi</i> zrealizowany w województwie łódzkim	29

Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 2. – Partycypacja społeczna...30	
Projekt <i>Aktywne Rady Seniorów na Warmii i Mazurach</i> zrealizowany w województwie warmińsko-mazurskim	30
Projekt <i>Prowadzenie Ośrodka Wspierania Podlaskich Rad Seniorów (OWPRS) 2021</i> zrealizowany w województwie podlaskim	31
Projekt <i>Mój Głos jest Ważny - Aktywni Seniorzy Caritas</i> zrealizowany w województwie podkarpackim.....	32
Projekt <i>Moc Działania</i> zrealizowany w województwie małopolskim.....	33
Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 3. – Włączenie cyfrowe	35
Projekt <i>Senior SMART</i> zrealizowany w województwie świętokrzyskim	35
Projekt <i>Aktywny E-senior</i> zrealizowany w województwie zachodniopomorskim	37
Projekt <i>Włącz się! Cyfrowy Senior w Powiecie Karkonoskim</i> zrealizowany w województwie dolnośląskim	37
Projekt <i>Cyfrowi Debiutanci - oswajamy technologie</i> zrealizowany w województwie mazowieckim.....	38
Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 4. – Przygotowanie do starości.39	
Projekt <i>Senior w rozwoju, czyli przygotowanie do starości</i> zrealizowany w województwie opolskim	39
Projekt <i>"uMOCnieni"- tutoring młodzieżowo-senioralny szansą na trwałe relacje międzypokoleniowe!</i> zrealizowany w województwie pomorskim	40
Projekt <i>"Kultura ze smakiem 60+"</i> zrealizowany w województwie lubuskiego	40
Projekt <i>Ścieżki dialogu międzypokoleniowego</i> zrealizowany w województwie lubelskim	41
Podsumowanie	43
Spis wykresów i tabel.....	46

Podstawowe informacje o Programie „Aktywni+”

Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 to rządowy Program dotacyjny skierowany do organizacji pozarządowych i innych podmiotów uprawnionych podejmujących działania na rzecz osób starszych, czyli osób, które ukończyły 60. rok życia¹. Jego głównym celem jest zwiększenie uczestnictwa seniorów we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych. Program ma za zadanie przyczynić się do wzrostu zaangażowania seniorów w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego, zwiększanie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym, podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów i kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym oraz budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się, a także rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o dofinansowanie były: organizacje pozarządowe² (m. in. stowarzyszenia oraz jednostki terenowe stowarzyszeń posiadające osobowość prawną, związki stowarzyszeń, fundacje, kółka rolnicze, cechy rzemieślnicze, izby rzemieślnicze, izby gospodarcze, samorządy gospodarcze i wspólnoty mieszkaniowe) oraz inne podmioty określone w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³ (w tym osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania), jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego.

Podstawą prawną programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 jest uchwała nr 167 Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2020 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 (M. P. z poz. 1125).

¹ Art. 4 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1705).

² W rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r. poz. 1327 i 1265).

³ Art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Priorytety i kierunki działań

W ramach Programu wydzielone zostały cztery priorytety, które są adekwatne do zdefiniowanych celów szczegółowych oraz celu głównego Programu. Wyszczególnione obszary odpowiadają na istotne potrzeby seniorów wchodzące w ramy głównych kierunków interwencji.

Priorytet 1. – Aktywność społeczna, która obejmuje działania mające na celu zwiększenie udziału osób starszych w aktywnych formach spędzania czasu wolnego, wspieranie niesamodzielnych osób starszych i ich otoczenia w miejscu zamieszkania, rozwijanie wolontariatu osób starszych w środowisku lokalnym oraz zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy.

Priorytet 2. – Partycypacja społeczna, która przyczynia się do wzmocnienia samoorganizacji środowiska osób starszych oraz zwiększenia wpływu osób starszych na decyzje dotyczące warunków życia obywateli.

Priorytet 3. – Włączenie cyfrowe obejmujące działania na rzecz zwiększania umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i korzystania z nowych mediów przez osoby starsze, a także upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań technologicznych sprzyjających włączaniu społecznemu oraz bezpiecznemu funkcjonowaniu osób starszych.

Priorytet 4. – Przygotowanie do starości realizowane poprzez wzmocnianie trwałych relacji międzypokoleniowych, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych oraz zwiększanie bezpieczeństwa seniorów.

Organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty działające na rzecz osób starszych musiały dokonać wyboru obszaru priorytetowego, w ramach którego planowały realizować aktywności wyszczególnione w ofercie konkursowej.

Dodatkowo w związku z koniecznością zapewnienia realizacji istotnych celów polityki społecznej wobec osób starszych oraz realizacji bieżących polityk publicznych, biorąc pod uwagę aktualną sytuację osób starszych w Polsce, wyróżniono cztery priorytetowe kierunki działań:

- W ramach Priorytetu 1. dodatkowe punkty uzyskiwały projekty zakładające realizację działań aktywizujących na terenach gmin wiejskich i miejsko-wiejskich;
- W ramach Priorytetu 2. dodatkowe punkty uzyskiwały projekty zakładające sieciowanie organizacji senioralnych;

- W ramach Priorytetu 3. dodatkowe punkty uzyskiwały projekty zakładające działania edukacyjne na temat bezpiecznego korzystania z technologii teleinformatycznych i Internetu;
- W ramach Priorytetu 4. dodatkowe punkty uzyskiwały projekty zakładające kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.

Spełnienie kryteriów strategicznych nie było obowiązkowe do zakwalifikowania projektu do dofinansowania, ale pozwoliło wyodrębnić oferty, które najbardziej odpowiadały na istniejące potrzeby i miały ważne znaczenie z punktu widzenia realizowanej obecnie przez administrację rządową polityki senioralnej.

Wdrażanie Programu w 2021 roku

Z uwagi na fakt, że w roku 2021 odbyła się pierwsza edycja otwartego konkursu ofert w ramach Programu „Aktywni+” konieczna stała się realizacja działań przygotowawczych, które umożliwiły realizację Programu. Oprócz standardowych działań związanych z przygotowaniem systemu teleinformatycznego umożliwiającego składanie i procedowanie elektronicznych wersji ofert (tzw. generator ofert) oraz pracami nad opracowaniem dokumentacji konkursowej konieczne stało się pozyskanie ekspertów oceniających złożone oferty.

Nabór kandydatów na ekspertów rozpoczął się 15 grudnia 2020 r. i trwał do 10 stycznia 2021 r. Stosowne ogłoszenie zamieszczono w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, na stronie internetowej senior.gov.pl oraz w serwisie ngo.pl. Kandydaci musieli korzystać z pełni praw publicznych, nie być skazanymi prawomocnym wyrokiem za umyślne przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, posiadać wykształcenie wyższe oraz posiadać co najmniej 2-letnie doświadczenie w pracy lub aktywności w zakresie problematyki związanej z działalnością podmiotów uprawnionych do składania ofert⁴ lub 2-letnie doświadczenie w zakresie weryfikacji wniosków z programów grantowych finansowanych np. z Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Norweskiego Mechanizmu Finansowego, Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich, Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 czy też Szwajcarsko-Polskiego Mechanizmu Współpracy. Przedmiotowe kryteria pozwoliły na wybór osób mających odpowiednie doświadczenie i kompetencje niezbędne do należytej oceny złożonych ofert.

⁴ Tj. podmiotów określonych w art. 3 ust. 2 oraz ust. 3 pkt 1–4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Podczas naboru zgłosiło się 191 kandydatów, z czego 15 nie spełniło wymogów niezbędnych do oceniania ofert w konkursie – zgłoszenia zawierały braki formalne lub zostały złożone po upływie wyznaczonego terminu. Pozostali kandydaci zostali wybrani przez zatwierdzenie listy przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego i wpisani do Bazy Ekspertów Programu „Aktywni+”, a następnie podzieleni na dwie grupy: w pierwszej (bazie głównej) znalazło się 108 ekspertów, natomiast w drugiej (bazie uzupełniającej) 68 ekspertów. Wynikało to z faktu, że szacowane zapotrzebowanie liczby osób oceniających oferty wynosi 108 osób. Jednakże, w przypadku braku dyspozycyjności lub wpływu ponadprzeciętnej liczby ofert możliwe stało się skorzystanie z usług dodatkowych ekspertów.

Od momentu ukazania się Programu „Aktywni+” w Monitorze Polskim (tj. od 8 grudnia 2020 r.) rozpoczęto również pracę nad dokumentacją konkursową. Ponieważ w 2021 r. odbyła się I edycja otwartego konkursu ofert konieczne stało się opracowanie Regulaminu konkursu wraz z następującymi dokumentami: wzorem oferty realizacji zadania publicznego, ramowym wzorem umowy o partnerstwo, ramowym wzorem umowy oferty wspólnej, ramowym planem przeciwdziałania skutkom COVID-19, wzorem karty oceny formalnej, wzorem karty oceny merytorycznej, wzorem umowy, ramowym wzorem porozumienia o wykonywaniu świadczeń wolontariackich oraz wzorem sprawozdania. Przygotowane dokumenty zostały następnie zaimplementowane do generatora ofert co umożliwiło przeprowadzenie procedury naboru w postaci elektronicznej. Warto podkreślić, że przedmiotowy generator jest dostosowany do potrzeb i możliwości osób starszych. Zawiera on ułatwienia pozwalające powiększyć wyświetlany tekst czy też zwiększyć kontrast obrazu, co ułatwia odczytywanie wyświetlanych informacji.

Podjęto również działania mające na celu zapewnienie odpowiedniej obsługi oferentów. W tym celu, poza stworzeniem odpowiedniego systemu teleinformatycznego w postaci generatora ofert, utworzono dedykowaną skrzynkę pocztową oraz infolinię, dzięki którym, podczas trwania naboru, oferenci mogli uzyskać niezbędne informacje.

Zaawansowana automatyzacja procesu składania i oceny ofert wynikała również z istniejącej sytuacji epidemiologicznej utrzymującej się podczas naboru ofert w roku 2021. Osoby starsze są szczególnie narażone na ciężki przebieg zakażenia koronawirusem dlatego podjęto wszelkie starania, aby zminimalizować ryzyko zakażenia. Tym samym beneficjentami ostatecznymi działań podejmowanych w ramach zrealizowanych projektów mogły być wyłącznie osoby w wieku 60 lat i więcej, aby dzięki minimalizacji kontaktów społecznych z innymi grupami wiekowymi znacząco ograniczyć ryzyko zakażenia. Ponadto, aby utrzymać

aktywizujący charakter Programu dotacji nie mogły uzyskać oferty, których jedynym przedmiotem były zadania o charakterze debaty lub konferencji.

Proces oceny ofert

Wszystkie 1658 ofert konkursowych, które zostały złożone w edycji 2021 Programu „Aktywni+” w terminie (tj. od 4 marca 2021 r. do 26 marca 2021 r. do godz. 16.00) za pośrednictwem Generatora Ofert zostały ocenione formalnie oraz merytorycznie (w przypadku pozytywnej oceny formalnej).

Ocena formalna złożonych ofert prowadzona była w okresie od dnia 29 marca 2021 r. do dnia 9 kwietnia 2021 r. Celem oceny formalnej było ustalenie, czy oferta spełnia wymogi formalne, a tym samym czy będzie podlegać ocenie merytorycznej. W rezultacie stwierdzono, że 5 ofert nie spełniło kryteriów formalnych.

Pozostałe 1653 oferty, które spełniały warunki formalne, zostały skierowane do oceny merytorycznej. Kryteria oceny merytorycznej miały charakter uniwersalny i dotyczyły ogólnych zasad odnoszących się do treści oferty, wiarygodności i zdolności projektodawcy do podjęcia realizacji projektu oraz zasad finansowania projektów w ramach Programu. W Regulaminie Konkursu wyróżniono następujące kryteria merytoryczne:

- 1) **Adekwatność ofert w odniesieniu do celów Programu** – w tym zgodność przedmiotu oferty z Programem oraz wybranym Priorytetem;
- 2) **Logika projektowa** – w tym: stopień identyfikacji problemu oraz grupy docelowej projektu, stopień zaangażowania osób starszych w przygotowanie oferty, prawidłowość określonych celów i ich adekwatności w stosunku do zidentyfikowanego problemu, stopień prawidłowości określonych w ofercie rezultatów, ocena możliwości: realizacji zadania publicznego przez Oferenta; jakości planu działań zawartych w ofercie i sposobu jego realizacji; przejrzystości i wykonalności harmonogramu; stopnia identyfikacji ryzyka oraz sposobów minimalizowania jego efektów (w tym sytuacji epidemiologicznej), ocena proponowanej jakości wykonania zadania;
- 3) **Kalkulacja kosztów** – w tym: ocena przedstawionej kalkulacji kosztów realizacji zadania publicznego (również w odniesieniu do zakresu rzeczowego zadania), stopień racjonalności i niezbędności kosztów z perspektywy realizacji projektu, stopień adekwatności i realności stawek jednostkowych, występowanie błędów w kosztorysie, przejrzystość konstrukcji budżetu, uwzględnienie przez Oferenta udziału środków

finansowych własnych lub środków pochodzących z innych źródeł przeznaczonych na realizację ocenianego zadania publicznego;

- 4) **Zasoby osobowe, rzeczowe i doświadczenie Oferenta** – w tym: ocena zasobów rzeczowych i wkładu osobowego (w tym świadczenia wolontariuszy i praca społeczna członków Oferenta), poziom kwalifikacji osób realizujących zadanie publiczne, analiza i ocena dotychczas zrealizowanych zleconych zadań publicznych (o ile oferent realizował je w poprzednich latach), doświadczenie kluczowych osób zaangażowanych w realizację zadania w pracy z seniorami, zasoby własne organizacji;
- 5) **Wpływ działań zawartych w ofercie na beneficjentów** – w tym: stopień atrakcyjności/innovacyjności projektowanych działań dla osób starszych, uwzględnienie w ofercie uczestnictwa w projektach osób starszych o różnym stopniu sprawności, wpływ planowanych działań na uczestników projektu, stopień trwałości projektu i potencjał jego kontynuacji poza finansowaniem z Programu, zapewnienie realizacji zadania w sposób bezpieczny dla beneficjentów przy uwzględnieniu panującej w kraju sytuacji epidemiologiczno-sanitarnej.

W okresie od dnia 14 kwietnia 2021 r. do dnia 5 maja 2021 r. każda z ofert spełniających warunki formalne podlegała ocenie merytorycznej wykonywanej przez co najmniej dwóch niezależnych ekspertów. Ocenie podlegały wartość merytoryczna złożonej oferty (cele, diagnoza, rezultaty, harmonogram, kosztorys) oraz wiarygodność i zdolność do efektywnej realizacji projektu przez oferenta. W przypadku, gdy w ocenie oferty wystąpiła wyraźna różnica w punktacji (tzn. różnica punktów pomiędzy ocenami obu ekspertów wynosi 30 i więcej punktów) i wyższa ocena wynosiła co najmniej 85 punktów, oferta kierowana była do oceny przez trzeciego eksperta, który wypełniał kartę oceny merytorycznej dysponując podwójną pulą punktową. Ocena ofert przez trzeciego eksperta trwała od 6 maja 2021 r. do 21 maja 2021 r. i dotyczyła 105 ofert.

Następnie, w dniu 25 maja 2021 r. odbyło się posiedzenie Komisji Konkursowej⁵ w skład której wchodziło czterech przedstawicieli Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz dwóch przedstawicieli zgłoszonych przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Do zadań Komisji należała analiza i ocena

⁵ Powołanej Zarządzeniem nr 15 Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2021 r. w sprawie powołania Komisji Konkursowej do spraw opiniowania ofert złożonych w edycji 2021 otwartego konkursu ofert w ramach programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025.

złożonych ofert w oparciu o kryteria, o których mowa w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert w ramach edycji 2021 Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 oraz przedłożenie Ministrowi Rodziny i Polityki Społecznej opinii dotyczących złożonych ofert wraz z rekomendowaną listą ofert przeznaczonych do dofinansowania oraz kwotami dotacji dla poszczególnych ofert. Komisja Konkursowa dokonała analizy i oceny złożonych ofert, a następnie przedłożyła ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego opinie co do złożonych ofert rekomendując do dofinansowania 292 oferty.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego dokonał ostatecznego rozstrzygnięcia otwartego konkursu ofert w ramach Programu Wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 edycja 2021, którego wyniki zostały niezwłocznie opublikowane dnia 28 maja 2021 r. na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Charakterystyka złożonych ofert

W dniu 26 lutego 2021 r. ogłoszona została I edycja otwartego konkursu ofert w ramach Programu „Aktywni+”. Organizacje pozarządowe i inne podmioty uprawnione miały możliwość składania ofert w terminie od dnia 4 marca 2021 r. do 26 marca 2021 r. Oferty mogły być złożone wyłącznie w wersji elektronicznej za pomocą dedykowanego generatora ofert, który został udostępniony na stronie internetowej <https://das.mrips.gov.pl/>.

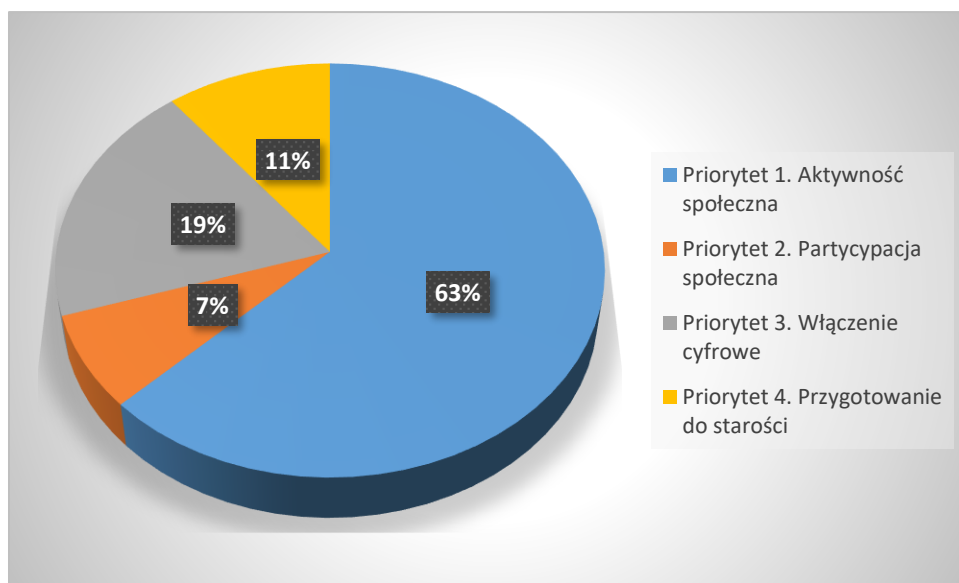
Organizacje pozarządowe i inne uprawnione podmioty działające na rzecz osób starszych mogły ubiegać się o dofinansowanie swoich projektów kwotą od 25 tys. do 250 tys. zł, przy czym wymagany wkład własny musiał stanowić co najmniej 10% wartości dotacji.

Podczas trwania naboru konto w generatorze ofert utworzyło 2 275 podmiotów, które rozpoczęły pracę nad przygotowaniem oferty. Spośród nich 617 ostatecznie nie złożyło żadnej oferty.

Oferty w podziale na priorytety

W ramach edycji 2021 Programu „Aktywni+” złożono w sumie 1658 ofert, z czego 1040 zostało złożonych w Priorytecie 1. Aktywność społeczna, 122 w Priorytecie 2. Partycypacja społeczna, 320 w Priorytecie 3. Włączenie cyfrowe, a 176 w Priorytecie 4. Przygotowanie do starości.

Wykres 1. Oferty złożone z podziałem na Priorytety Programu „Aktywni+”

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

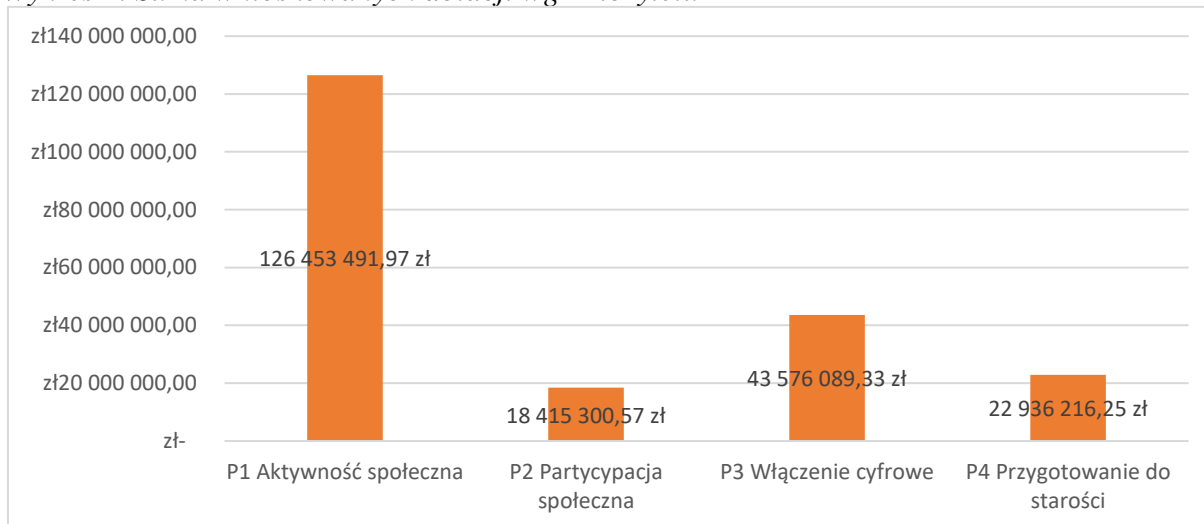
Najwięcej ofert zostało złożonych w Priorytecie 1., co może wynikać z faktu, że jego zakres przedmiotowy był zbliżony do realizowanego do 2020 r. Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) na lata 2014–2020⁶. Z kolei najmniejszym zainteresowaniem cieszył się Priorytet 2.

O największą pulę środków aplikowano w ramach Priorytetu 1., co wynika z samej ich liczby – zapotrzebowanie wynosiło 63% kwoty ze wszystkich wnioskowanych środków. Drugi w kolejności, pod względem łącznej wartości wnioskowanej dotacji był Priorytet 3. – 19%, natomiast w przypadku Priorytetu 4. łączna wartość wnioskowanej dotacji wyniosła 11%. O najmniejszą pulę środków wnioskowano w przypadku Priorytetu 2–7%⁷.

⁶ Program był realizowany w latach 2014-2020 na podstawie uchwały nr 237 Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 2013 r. w sprawie ustanowienia Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020 (M. P. z 2014 r. poz. 52).

⁷ Wartości procentowe zostały zaokrąglone do pełnych liczb.

Wykres 2. Suma wnioskowanych dotacji wg Priorytetu

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Łączna kwota wnioskowanych dotacji przekroczyła kwotę alokacji środków ponad pięciokrotnie, co pokazuje jak duże są potrzeby związane z szeroko pojętą działalnością społeczną podejmowaną przez organizacje III sektora na rzecz osób starszych.

Oferty w podziale na województwa

Najwięcej ofert zostało złożonych przez podmioty działające na terenie województwa mazowieckiego oraz śląskiego, natomiast najmniej przez organizacje z województwa opolskiego. Szczegółowy rozkład liczbowy złożonych ofert w ramach edycji 2021 Programu „Aktywni+” przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Oferty złożone według województw

Województwo	Liczba złożonych ofert	Odsetek złożonych ofert
Dolnośląskie	135	8,14%
Kujawsko-pomorskie	91	5,49%
Lubelskie	103	6,21%
Lubuskie	47	2,83%
Łódzkie	81	4,89%
Małopolskie	186	11,22%
Mazowieckie	247	14,90%
Opolskie	30	1,81%
Podkarpackie	74	4,46%
Podlaskie	50	3,02%

Pomorskie	80	4,83%
Śląskie	202	12,18%
Świętokrzyskie	63	3,80%
Warmińsko-mazurskie	62	3,74%
Wielkopolskie	123	7,42%
Zachodniopomorskie	84	5,07%

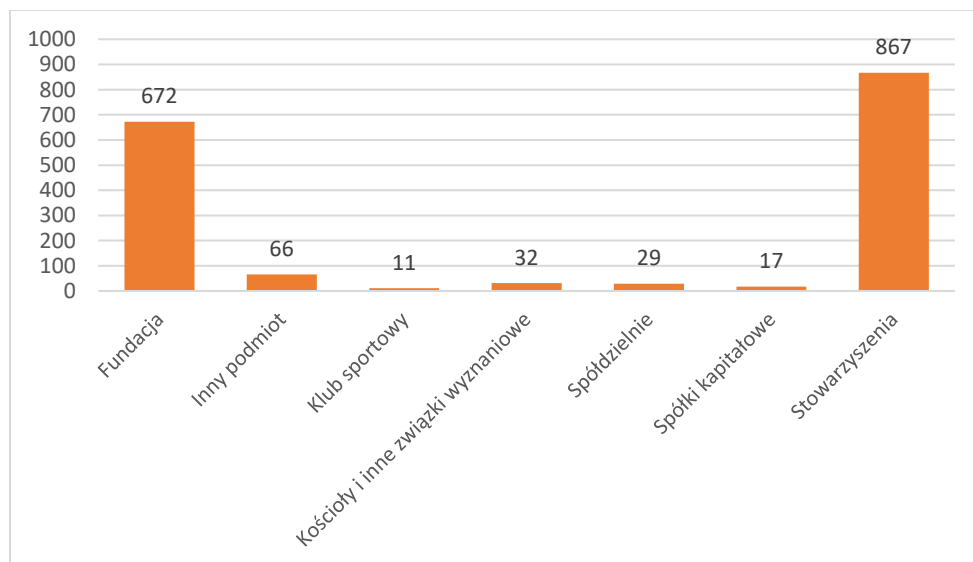
Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Oferty złożone przez organizacje z pięciu województw: mazowieckiego, śląskiego, małopolskiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego stanowiły łącznie ponad 50% wszystkich złożonych ofert. Warto zauważyć, że są to województwa zamieszkiwane przez największą liczbę seniorów.

Forma prawna oferentów

Podmiotami uprawnionymi do ubiegania się o dofinansowanie były: organizacje pozarządowe (w tym przede wszystkim fundacje i stowarzyszenia) oraz inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego (np. kluby sportowe, organizacje konfesyjne, spółdzielnie socjalne czy też spółki akcyjne i spółki z ograniczoną odpowiedzialnością⁸, które nie działają w celu osiągnięcia zysku)⁹.

Wykres 3. Złożone oferty w podziale na formę prawną oferenta

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

⁸ Tzw. spółki kapitałowe non-profit.

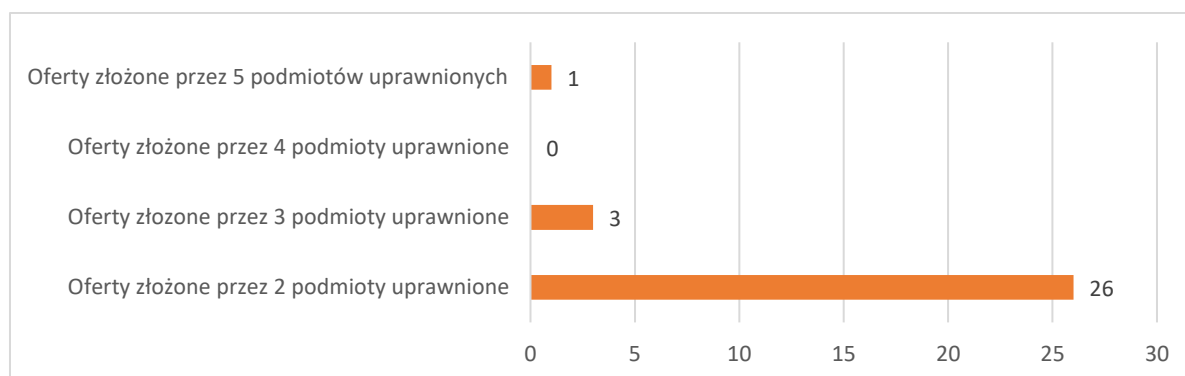
⁹ Art. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Najwięcej ofert zostało złożonych przez stowarzyszenia (ponad 51% wszystkich złożonych ofert) oraz fundacje (prawie 40% wszystkich złożonych ofert). Udział pozostałych podmiotów uprawnionych nie przekraczał 9,5% wszystkich złożonych ofert, z czego 1,9% ofert zostało złożonych przez organizacje konfesyjne, 1,7% przez spółdzielnie, 1% przez spółki kapitałowe non-profit, 0,6% przez kluby sportowe, a pozostałe 3,9% stanowiły inne podmioty (np. koło gospodyń wiejskich).

Typy złożonych ofert

Regulamin konkursu umożliwiał złożenie oferty wspólnej, czyli oferty złożonej przez kilka (co najmniej 2) podmiotów uprawnionych. W 2021 r. złożono w sumie 30 ofert wspólnych, które stanowiły ok. 2% wszystkich złożonych ofert.

Wykres 4. Oferty złożone w ramach oferty wspólnej

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Oferta wspólna zawiera dodatkowe informacje w stosunku do oferty składanej przez jeden podmiot, m.in. o sposobie reprezentacji podmiotów wobec administracji publicznej oraz o zadaniach, które wykonywać będą poszczególne organizacje lub podmioty składające ofertę wspólnie w ramach realizacji zadania publicznego. Konieczność podania dodatkowych informacji i uzgodnienia warunków współpracy z innymi podmiotami sprawia, że ta forma nie cieszy się dużą popularnością.

Charakterystyka ofert niespełniających wymogów formalnych

Każda oferta złożona w konkursie musi spełnić kryteria formalne, które zostały wskazane w Regulaminie konkursu. Ocena formalna w ramach edycji 2021 Programu „Aktywni+” obejmowała następujące kryteria:

- złożenie oferty przez podmiot uprawniony do aplikowania w konkursie;

- wypełnienie i złożenie kompletnej oferty on-line za pomocą generatora ofert w terminie wskazanym w ogłoszeniu;
- nieprzekroczenie limitu ofert – każdy podmiot uprawniony mógł złożyć w konkursie jedną ofertę z możliwością złożenia dwóch dodatkowych ofert w imieniu swojego oddziału terenowego nieposiadającego osobowości prawnej.

Ze względów formalnych odrzucono 5 ofert złożonych w ramach edycji 2021 otwartego konkursu ofert w ramach Programu „Aktywni+”. Powodem wykluczenia ofert było niespełnienie kryterium pierwszego karty oceny formalnej, czyli złożenie oferty przez podmiot nieuprawniony do aplikowania w konkursie.

Charakterystyka dofinansowanych ofert

W edycji 2021 otwartego konkursu ofert w ramach Programu „Aktywni+” dofinansowano i zrealizowano 317¹⁰ projektów na łączną kwotę ponad 38,8 mln zł¹¹. Minimalna liczba punktów niezbędna do uzyskania dotacji wyniosła:

- w przypadku Priorytetu 1. 205 punktów;
- w przypadku Priorytetu 2. 194 punkty;
- w przypadku Priorytetu 3. 193 punkty;
- w przypadku Priorytetu 4. 187 punktów.

Wartość poszczególnych progów świadczy o wysokiej jakości merytorycznej przygotowanych ofert.

Wartość dotacji przyznanych w ramach edycji 2021 otwartego konkursu wyniosła od 25 tys. zł do 250 tys. zł. Średnia wartość dotacji wyniosła 122 468,32 zł. Z kolei mediana¹² wyniosła 110 500,00 zł. Jednocześnie oferenci ubiegający się o przyznanie dotacji w ramach Programu byli zobowiązani do zapewnienia wkładu własnego (finansowego lub osobowego) w wysokości minimum 10% wartości wnioskowanej dotacji.

¹⁰ Łączna liczba projektów obejmuje również projekty sfinansowane ze środków uwolnionych.

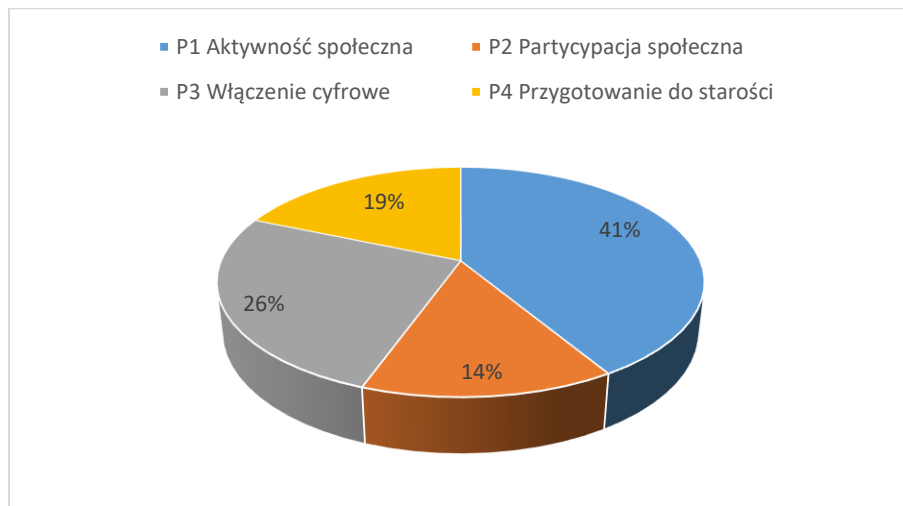
¹¹ Kwota uwzględnia również środki uwolnione.

¹² Wartość środkowa, czyli taka, która dzieli liczbę ofert na pół. Zatem powyżej i poniżej niej znajduje się jednakowa liczba ofert.

Analiza dofinansowanych ofert wg priorytetów Programu

Największa liczba ofert została dofinansowana w Priorytecie 1. – 131 ofert (41%). W Priorytecie 3. dofinansowano – 82 oferty (26%), natomiast w Priorytecie 4. – 59 ofert (19%). Najmniej ofert dofinansowano w Priorytecie 2. – 45 ofert, co stanowiło 14% wszystkich ofert.

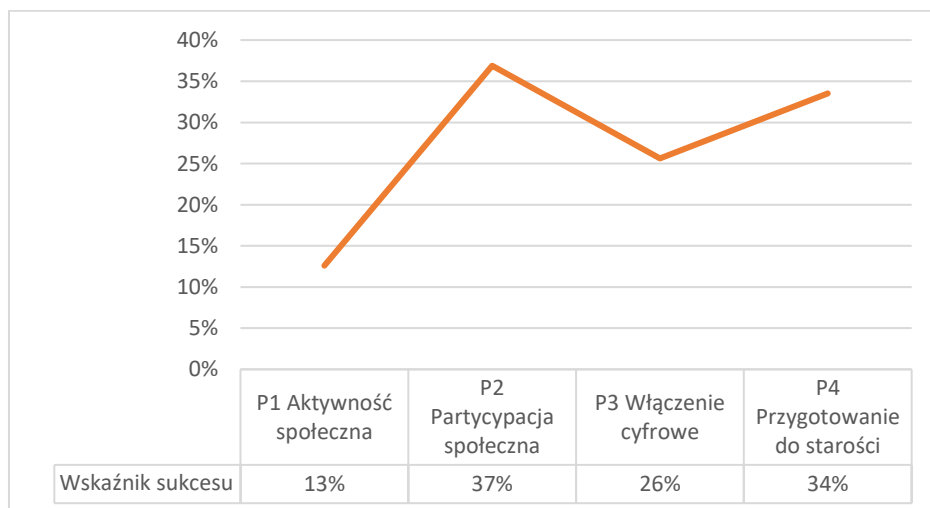
Wykres 5. Oferty dofinansowane w podziale na Priorytety

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Wskaźnik sukcesu dla całego Programu „Aktywni+” wyniósł 19%. Oznacza to, że prawie co piąta złożona oferta uzyskała dofinansowanie. Największa konkurencja była w Priorytecie 1., w którym też wpłynęła największa liczba ofert. Dofinansowanie uzyskał w nim ponad 1 podmiot uprawniony spośród 10, które złożyły ofertę. Natomiast najłatwiej było otrzymać dofinansowanie w Priorytecie 3. oraz Priorytecie 4., gdzie dofinansowanie uzyskała ponad 1/3 złożonych ofert.

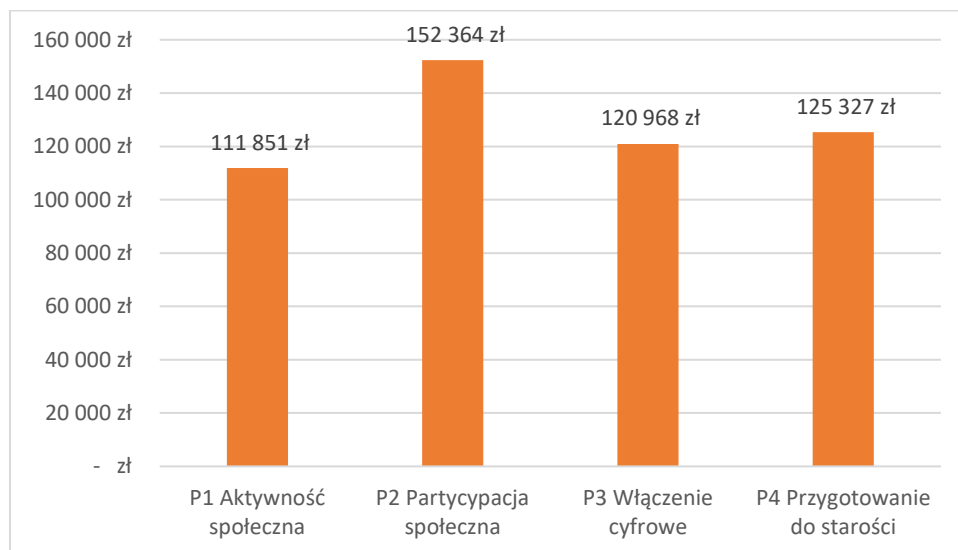
Wykres 6 Wskaźnik sukcesu w podziale na Priorytety

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Na dofinansowanie ofert w Priorytecie 1. przeznaczono 14,7 mln zł, w Priorytecie 2. 6,9 mln zł, w Priorytecie 3. 9,9 mln zł, natomiast w Priorytecie 4. 7,4 mln zł¹³.

Wykres 7. Średnia wartość dofinansowania w poszczególnych Priorytetach przypadająca na jeden projekt (tys. zł)

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Średnia wartość dofinansowania przypadająca na jeden projekt była najwyższa w Priorytecie 2. (153 tys. zł), natomiast najniższa w Priorytecie 1. (112 tys. zł).

Najwięcej beneficjentów ostatecznych brało udział w działaniach zrealizowanych w ramach Priorytetu 1. Najmniej seniorów uczestniczyło w działaniach realizowanych w ramach Priorytetu 4. Szczegółowe dane dotyczące liczebności beneficjentów ostatecznych działań zrealizowanych w pozostałych priorytetach zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 2. Liczba uczestników projektów zrealizowanych w ramach poszczególnych priorytetów

Nazwa priorytetu	Liczba beneficjentów ostatecznych
P1 Aktywność społeczna	16007
P2 Partycypacja społeczna	6244
P3 Włączenie cyfrowe	9921
P4 Przygotowanie do starości	5671

¹³ Podane kwoty zostały zaokrąglone do jednego miejsca po przecinku.

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Analiza dofinansowanych ofert wg województw

Najwyższe dofinansowanie otrzymały podmioty uprawnione z województw: śląskiego – 10,2 mln zł, małopolskiego – 5,4 mln zł oraz mazowieckiego – 4,1 mln zł. Z tym, że były to województwa, w których złożono największą liczbę ofert o dofinansowanie (ponad 38% wszystkich złożonych ofert). Najmniejsze dofinansowanie – 0,2 mln zł otrzymały podmioty uprawnione z województwa opolskiego, w którym o dofinansowanie ubiegała się najmniejsza liczba podmiotów (mniej niż 2% wszystkich złożonych ofert).

W Priorytecie 1. Aktywność społeczna najwyższe łączne dofinansowanie otrzymały podmioty uprawnione z województwa śląskiego, natomiast najniższe organizacje z województwa warmińsko-mazurskiego. W przypadku Priorytetu 2. ponownie najwyższe łączne dofinansowanie otrzymały podmioty uprawnione z województwa śląskiego, a najniższe otrzymały organizacje z województwa podlaskiego. Z kolei w przypadku Priorytetu 3. najwyższe łączne dofinansowanie otrzymały podmioty z województwa mazowieckiego, a najniższe z województwa pomorskiego. W ostatnim z priorytetów – Priorytecie 4. najwyższe łączne dofinansowanie otrzymały organizacje z województwa mazowieckiego, a najniższe podmioty uprawnione z województwa opolskiego. Szczegółowe informacje dotyczące kwot dofinansowania z podziałem na Priorytety w poszczególnych województwach przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Łączna kwota dofinansowania projektów w poszczególnych priorytetach z podziałem na województwa

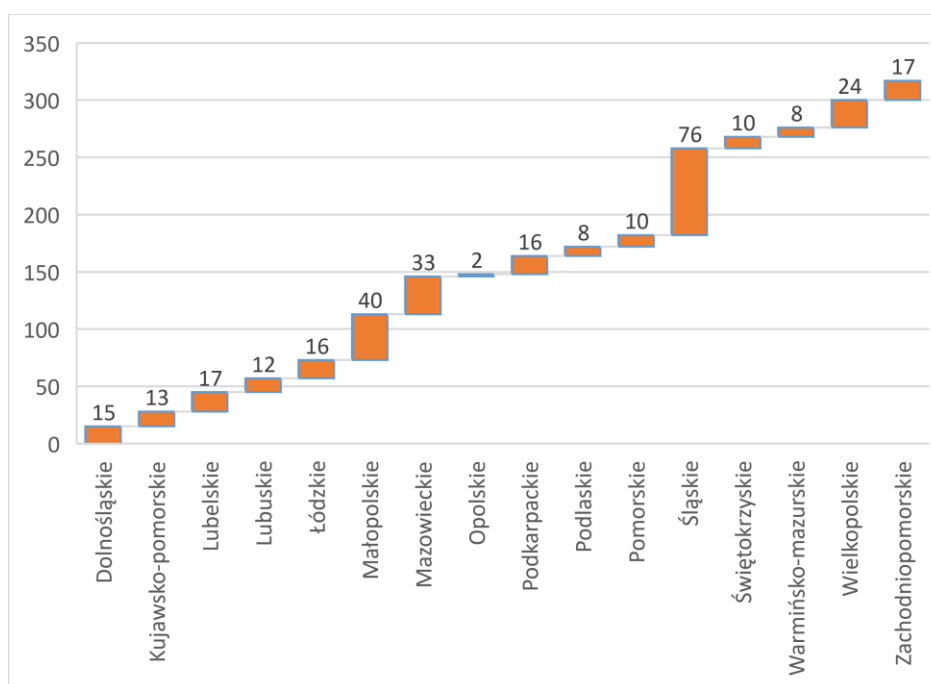
Województwo	Priorytet 1.	Priorytet 2.	Priorytet 3.	Priorytet 4.
Dolnośląskie	402 000,00 zł	444 968,00 zł	398 290,00 zł	439 365,00 zł
Kujawsko-pomorskie	284 169,00 zł	331 617,00 zł	842 356,00 zł	0,00 zł
Lubelskie	756 019,00 zł	492 524,00 zł	263 860,00 zł	554 139,00 zł
Lubuskie	295 195,25 zł	732 510,00 zł	704 190,00 zł	163 565,00 zł
Łódzkie	706 325,00 zł	0,00 zł	468 041,60 zł	335 080,00 zł
Małopolskie	1 851 936,50 zł	1 093 950,00 zł	1 393 209,00 zł	1 019 359,00 zł
Mazowieckie	931 270,00 zł	322 389,00 zł	1 503 696,50 zł	1 370 233,50 zł
Opolskie	0,00 zł	135 000,00 zł	0,00 zł	102 140,00 zł
Podkarpackie	451 026,00 zł	134 850,00 zł	603 415,00 zł	387 815,00 zł
Podlaskie	79 170,00 zł	128 520,00 zł	435 559,00 zł	137 935,00 zł

Pomorskie	730 760,00 zł	0,00 zł	138 880,00 zł	108 928,90 zł
Śląskie	5 298 945,00 zł	2 664 477,44 zł	1 448 084,00 zł	795 482,00 zł
Świętokrzyskie	133 235,00 zł	0,00 zł	566 653,99 zł	548 897,00 zł
Warmińsko-mazurskie	35 000,00 zł	210 560,00 zł	342 110,00 zł	622 236,00 zł
Wielkopolskie	1 326 944,00 zł	0,00 zł	494 770,00 zł	194 661,00 zł
Zachodniopomorskie	1 370 421,00 zł	165 000,00 zł	324 265,00 zł	614 461,00 zł

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Najwięcej projektów zrealizowały organizacje z województw: śląskiego, małopolskiego i mazowieckiego (odpowiednio 76, 40 i 33 inicjatywy). W sumie 47% projektów zrealizowanych w 2021 roku w ramach Programu „Aktywni+” pochodziło z trzech wyżej wymienionych województw. Najmniej projektów zrealizowano w województwie opolskim (2) oraz podlaskim (8) i warmińsko-mazurskim (8).

Wykres 8. Liczba ofert dofinansowanych w poszczególnych województwach

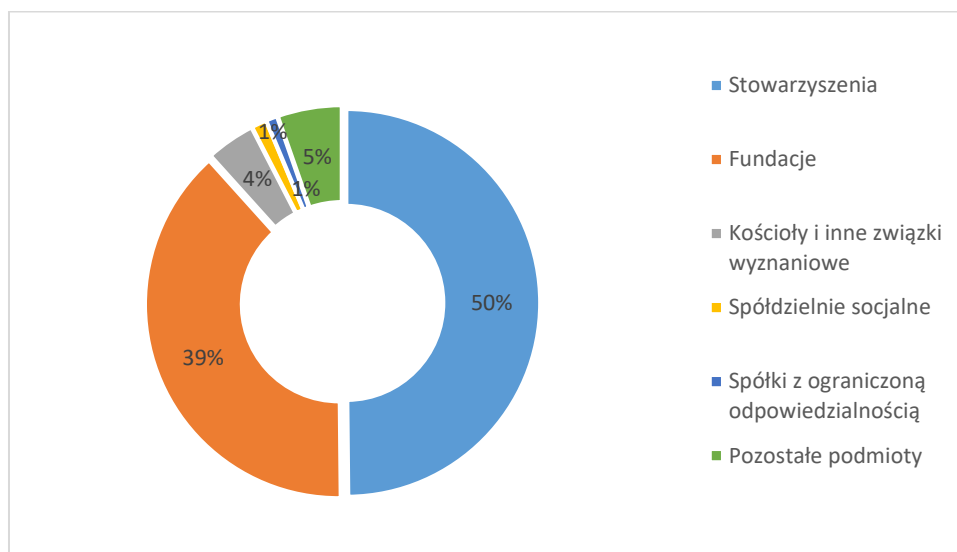

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Analiza dofinansowanych ofert wg formy prawnej oferenta

Realizatorami zadań w ramach Programu „Aktywni+” w głównej mierze były stowarzyszenia, które w edycji 2021 konkursu zrealizowały 158 projektów oraz także fundacje, które wykonały 122 inicjatywy. Projekty przeprowadzone przez dwie wyżej wymienione grupy podmiotów uprawnionych stanowiły 88,3% wszystkich dofinansowanych ofert.

Wykres 9. Oferty dofinansowane ze względu na formę prawną Oferenta w ujęciu procentowym

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Wśród pozostałych ofert dofinansowanych w ramach konkursu w roku 2021:

- 13 ofert zostało złożonych przez Kościoły i inne związki wyznaniowe;
- 4 zostały złożone przez spółdzielnie socjalne;
- 3 zostały złożone przez spółki z ograniczoną odpowiedzialnością;
- 1 oferta została złożona przez klub sportowy;
- a pozostałe 16 ofert zostało złożonych przez inne podmioty.

Projekty wykonane przez wyżej wymienione podmioty uprawnione stanowiły 11,7% wszystkich dofinansowanych ofert.

Projekty zrealizowane w ramach oferty wspólnej

Regulamin otwartego konkursu ofert przewidywał możliwość złożenia oferty wspólnej (z innym podmiotem uprawnionym do samodzielnego aplikowania), bądź w ramach partnerstwa (partnerstwo dotyczyło jednostek samorządu terytorialnego, uczelni i innych podmiotów, przede wszystkim publicznych).

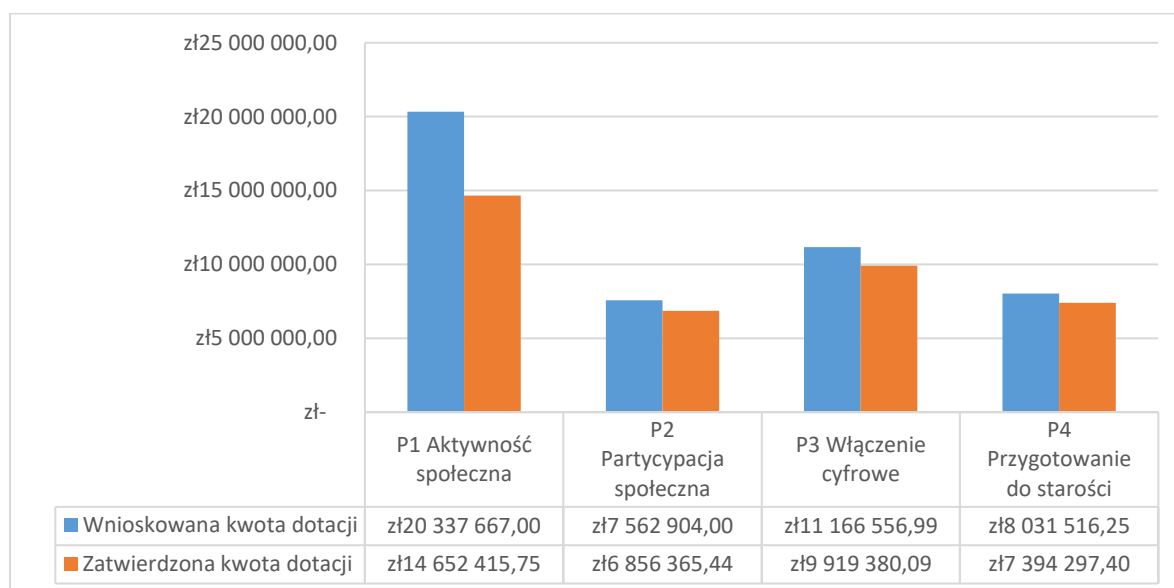
W 2021 r. do realizacji przyjęto 4 oferty wspólne. Dwie z nich były realizowane w ramach Priorytetu 4. Przygotowania do starości (w województwie mazowieckim i świętokrzyskim), natomiast w Priorytecie 1. Aktywność społeczna (w województwie podkarpackim) w Priorytecie 3. Włączenie cyfrowe (w województwie wielkopolskim) zrealizowano po jednej ofercie wspólnej. Przedmiotowe projekty stanowiły ok. 1% dofinansowanych inicjatyw, a łączna kwota przyznanych dotacji wyniosła 414 692,00 zł.

Finansowanie Programu w 2021 roku

Program „Aktywni+” jest finansowany ze środków budżetu państwa ujętych w ustawie budżetowej. Dysponentem środków jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, który przekazuje dotacje beneficjentom Programu, na zasadach i w trybie określonym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W ramach edycji 2021 Programu „Aktywni+” dysponowano kwotą w wysokości 40 mln zł z czego na dotację przeznaczono 38 mln zł, natomiast pozostałe 2 mln złotych stanowiły pomoc techniczną. Program zakładał, że każdemu z czterech Priorytetów zostaną przypisane środki w wysokości 25% całości środków przeznaczonych na dotacje (tj. po 9,5 mln zł). Jednakże, na skutek nieproporcjonalnie dużej liczby ofert złożonych w ramach Priorytetu 1. oraz w trosce o zagwarantowanie odpowiedniego poziomu dofinansowanych działań minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego podjął decyzję o przesunięciu środków między Priorytetami, w celu dofinansowania projektów o jak najwyższej jakości.

Wykres 10. Zestawienie wnioskowanej i zatwierdzonej kwoty dotacji z podziałem na Priorytety

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Podmioty uprawnione, których oferty zostały dofinansowane w 2021 r., ubiegały się o wsparcie w wysokości 47 098 644,24 zł, otrzymały łączną kwotę dotacji w wysokości 38 822 458,68 zł.

Monitoring dofinansowanych projektów

W 2021 roku Departament Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej przeprowadził 33 monitoringi (co stanowiło ponad 10% dofinansowanych projektów), u wybranych losowo podmiotów. Ich celem było sprawdzenie czy realizacja zadania odbywa się w sposób zgodny z postanowieniami zawartej umowy, zwrócenie uwagi na przestrzeganie wymogów Regulaminu konkursu oraz weryfikacja poziomu zaawansowania realizacji projektów.

Podczas monitoringów nie stwierdzono poważniejszych uchybień w wykonywaniu dofinansowanych projektów. Dodatkowo realizatorzy projektów mieli możliwość zwrócenia się do pracowników Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej w celu wyjaśnienia ewentualnych niejasności i rozstrzygnięcia sytuacji problemowych, które pojawiły się podczas wykonywania działań scharakteryzowanych w dofinansowanej ofercie.

Tabela 4. Lista podmiotów objętych monitoringiem w 2021 roku

Lp.	Nazwa organizacji	Miasto/wieś
1	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski ADA	Bielsko-Biała
2	Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym	Chorzów
3	Fundacja PROVITA	Częstochowa
4	Fundacja Czyn Katolicki	Częstochowa
5	Spółdzielnia Socjalna Beskidem Smak	Gilowice
6	Instytut Pracy i Edukacji	Gliwice
7	Społeczna Grupa Medialna Sp. z o. o.	Gliwice
8	Fundacja na rzecz Nauki i Innowacyjności	Gniewoszków
9	Fundacja Forum Edukacji	Jakubów
10	Jaworznicki Uniwersytet Trzeciego Wieku	Jaworzno
11	Fundacja Inwalidów i osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie”	Kalisz
12	Caritas Archidiecezji Katowickiej	Katowice
13	Stowarzyszenie Sportowe Kolbuszowski Klub Nordic Walking	Kolbuszowa
14	Instytut Rozwoju Zrównoważonego	Koszalin
15	Fundacja Rozwój Zbyszewic	Margonin
16	Fundacja Europejski Instytut Rozwoju Obywatelskiego	Nowy Sącz

17	Stowarzyszenie "LUDZIE DLA LUDZI"	Ostrów Wielkopolski
18	Fundacja Aktywizacji Zawodowej i Rozwoju	Piła
19	Stowarzyszenie na rzecz Poręby Żegoty	Poręba Żegoty
20	Towarzystwo Uniwersytet Trzeciego Wieku w Poznaniu	Poznań
21	Fundacja Amico	Przemysł
22	Seniorski Klub Sportowy „Aktywna Rodzina”	Pyskowice
23	Spot Radomsko	Radomsko
24	Stowarzyszenie Moje Miasto	Rydułtowy
25	Stowarzyszenie „Nadal Razem”	Sośnie
26	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Gminy Chojnice Akolada	Swornegacie
27	Stowarzyszenie Integracji Salix	Święcica
28	Fundacja Rodzin Polskich im. św. Jana Pawła II	Świętochłowice
29	Fundacja Agrafka	Toruń
30	Stowarzyszenie „Razem dla Rozwoju”	Wołów
31	Instytut Rozwoju Rynku Pracy	Zawiercie
32	Fundacja na rzecz Nauki i Innowacyjności	Zdunków
33	Żywiecka Fundacja Rozwoju	Żywiec

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Współpraca z ekspertami oceniającymi złożone oferty

Do oceny projektów złożonych w ramach edycji 2021 Programu „Aktywni+” wybrano ostatecznie 107 ekspertów realizujących to zadanie w ramach zawartych umów cywilnoprawnych. Średnio każda osoba miała do oceny blisko 31 złożonych ofert.

W dniu 12 kwietnia 2021 r. zostało przeprowadzone interaktywne szkolenie dla ekspertów, które obejmowało następujące zagadnienia:

- podstawowe informacje o Programie „Aktywni+” oraz bieżącej polityce senioralnej;
- zasady i warunki współpracy z przedstawicielami Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej;
- kryteria i proces oceny ofert;
- korzystanie z narzędzi oceny (generатора ofert i implementowanego w nim formularza).

Szkolenie zakończyła sesja pytań, podczas której pracownicy ministerstwa wyjaśniali wątpliwości zgłaszane przez ekspertów. Z racji panującej sytuacji epidemiologicznej spotkanie z ekspertami odbyło się w formie on-line.

Po zakończeniu oceny ofert, praca ekspertów była weryfikowana przez pracowników Departamentu Polityki Senioralnej. Ocena dokonywana była na podstawie kart ocen sporządzonych przez ekspertów, a jej pozytywny wynik był niezbędnym warunkiem do kontynuowania współpracy z ekspertami przy kolejnej edycji Programu „Aktywni+”.

Realizacja wskaźników Programu „Aktywni+” za rok 2021

Wskaźniki Programu „Aktywni+” zostały opracowane osobno dla każdego z Priorytetów Programu w odniesieniu do zdefiniowanych celów. Zawarto je w Programie wieloletnim na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025 w celu wyodrębnienia, na podstawie ich analizy, działań lub obszarów, które wymagają większego wsparcia ze względu na małe zainteresowanie lub aktualną sytuację w zakresie priorytetowych działań wykonywanych w ramach bieżącej polityki społecznej wobec osób starszych. Poniżej zaprezentowano stopień realizacji wskaźników Programu „Aktywni+” w ujęciu tabelarycznym według stanu na koniec 2021 roku.

Tabela 5 Stopień realizacji wskaźników Programu „Aktywni+”

Wskaźnik	Wartość bazowa	Wartość w 2021 r.	Wartość docelowa
<i>Celem głównym Programu - zwiększenie uczestnictwa osób starszych we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów.</i>			
Liczba organizacji, które uzyskały wsparcie w ramach Programu	0	321 ¹⁴	1520
Liczba osób starszych uczestniczących w zrealizowanych projektach	0	37843	300000
<i>Wzrost zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu aktywności społecznej seniorów	0	131	440

¹⁴ Z czego 320 organizacji otrzymało dotację na realizację działań zawartych w dofinansowanych projektach, a jedna realizowała je ze środków własnych w ramach oferty wspólnej nie korzystając ze środków publicznych.

Satysfakcja ze sposobu spędzania czasu wolnego – odsetek osób starszych uczestniczących w projekcie, które zadeklarowały, że są zadowolone lub bardzo zadowolone ze sposobu spędzania swojego czasu wolnego	0%	97%	70%
Liczba osób starszych biorących udział w projektach, wymagających wsparcia w regularnym uczestnictwie w zajęciach	0	7576	2800
Liczba seniorów, którzy ukończyli szkolenie w zakresie świadczenia wolontariatu	0	2303	15500
Odsetek osób starszych, które deklarują przydatność nowych umiejętności i kompetencji nabytych podczas realizowanych projektów, na rynku pracy	0%	74%	50%
<i>Zwiększenie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu partycypacji społecznej seniorów	0	45	340
Liczba osób starszych zaangażowanych w działalność grup samopomocowych, grup wsparcia itp. funkcjonujących w ramach projektu (nowo utworzonych lub rozwijających swoją działalność)	0	3111	27500
Liczba seniorów uczestniczących w działaniach na rzecz społeczności lokalnych (np. badanie potrzeb społecznych seniorów, spotkania informacyjno-edukacyjne, podpisywanie pism/petycji składanych przez seniorów, udział w konsultacjach publicznych, zgłaszanie uwag do aktów prawa miejscowego, tworzenie gminnych rad seniorów) w okresie realizacji projektu	0	4800	75000
<i>Podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów oraz kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu edukacji cyfrowej seniorów	0	82	320

Satysfakcja z udziału w zajęciach i szkoleniach dotyczących wzmacniania umiejętności posługiwania się nowymi technologiami – odsetek osób starszych uczestniczących w projekcie, które zadeklarowały, że są zadowolone lub bardzo zadowolone z uczestnictwa w zajęciach zrealizowanych w ramach dofinansowanych projektów	0%	97%	70%
Odsetek osób starszych, które deklarują przydatność nabytych umiejętności w życiu codziennym po zakończeniu realizacji projektu	0%	94%	50%
<i>Budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się oraz rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.</i>			
Liczba zrealizowanych inicjatyw z zakresu przygotowania do starości	0	59	420
Liczba przedsięwzięć integrujących przygotowanych i zrealizowanych wspólnie przez osoby z różnych grup wiekowych	0	0 ¹³	140
Liczba przedsięwzięć, w przygotowaniu i realizowaniu których wspólnie z osobami starszymi uczestniczyły osoby poniżej 60. roku życia	0	0 ¹⁵	150
Odsetek osób starszych, które zwiększyły poczucie swojego bezpieczeństwa w różnych sferach życia poprzez uczestnictwo w zajęciach zrealizowanych w ramach dofinansowanych projektów	0%	88%	50%
Liczba przedsięwzięć informacyjnych, kształtujących pozytywny wizerunek starości i starzenia się, które zostały zrealizowane w ramach dofinansowanych projektów	0	622	130

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Analiza powyższych danych wskazuje, że osiągnięcie wartości docelowych nie jest zagrożone. Panująca sytuacja pandemiczna oraz znaczna liczba ofert złożonych w ramach Priorytetu 1. wpłynęły na obniżenie wartości wskaźników w pozostałych Priorytetach, jednakże

¹⁵ Ze względu na panującą sytuację pandemiczną, w celu zminimalizowania ryzyka zakażenia koronawirusem, nie przewidywano realizacji działań, w których uczestniczyły osoby poniżej 60. roku życia.

biorąc pod uwagę fakt, że Program będzie realizowany do końca 2025 roku osiągnięcie wartości docelowych jest realne. Dodatkowo należy zwrócić uwagę na wartość wskaźników jakościowych, które już w pierwszym roku realizacji Programu przekraczają założenia. Wyzwaniem będzie utrzymanie ich wartości w kolejnych latach, a będzie to możliwe dzięki realizacji projektów wysokiej jakości i wartości.

Przykłady projektów zrealizowanych w Ramach Programu „Aktywni+” Edycja 2021

Formy wspierania i aktywizacji seniorów, ukierunkowane są na poprawę jakości ich życia oraz integracji z otoczeniem w miejscu zamieszkania. Do wartościowych rozwiązań należą zrealizowane działania o charakterze aktywizacyjnym, edukacyjnym, informacyjnym czy też partycypacyjnym. Osoby starsze bardzo chętnie uczestniczą również w zajęciach kulturalnych i sportowych.

Projekty realizowane w ramach Programu „Aktywni+” obejmują różnego rodzaju działania dostosowane do potrzeb i możliwości osób starszych. Ich realizacja promuje i zwiększa aktywność społeczną osób starszych oraz zachęca do angażowania się w różnorodne inicjatywy lokalne. Poniżej zaprezentowano wybrane przykłady działań, które zostały zrealizowane w ramach Programu w 2021 roku.

Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 1. – Aktywność społeczna

Aktywność społeczna obejmuje działania mające na celu zwiększenie udziału osób starszych w aktywnych formach spędzania czasu wolnego, wspieranie niesamodzielnych osób starszych i ich otoczenia w miejscu zamieszkania, rozwijanie wolontariatu osób starszych w środowisku lokalnym oraz zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy. Poniżej zaprezentowano przykłady projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu 1.

Projekt Sztuka pomagania - współczesne wyzwania w rozwoju wolontariatu osób starszych w gminie wiejskiej zrealizowany w województwie kujawsko-pomorskim

Głównym celem zadania było wdrożenie nowych rozwiązań na rzecz motywowania osób starszych do uczenia się dla zachowania własnej aktywności, ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych pozostających w niekorzystnej sytuacji ze względu na ograniczony dostęp do infrastruktury, pozwalający na aktywność społeczną.

Stowarzyszenie odpowiedzialne za projekt zainicjowało spotkania odbywające się w ramach klubo-kawiarni senioralnej w świetlicy wiejskiej w Liszkowie oraz w Zawiszynie. Działanie obejmowało przygotowanie przyszłych seniorów-wolontariuszy do wspierania innych osób starszych w ramach senioralnej grupy "wolontaryjnej". Dzięki temu osoby starsze mające problemy w funkcjonowaniu w życiu lokalnej społeczności mogły uczestniczyć w integracji i czuć się aktywnymi, potrzebnymi mieszkańcami lokalnego środowiska. Dodatkowo w klubo-kawiarnianej świetlicy odbywały się zajęcia plastyczne (decoupage), warsztaty kulinarne, florystyczne, warsztaty stolarskie, zajęcia usprawniające i spacerzy z kijkami, ćwiczenia na świeżym powietrzu, warsztaty rozwoju osobistego oraz usprawnianie pamięci i koncentracji, komunikacja, asertywność. Zorganizowano także spotkania aktywizująco-integracyjne.

Projekt pozytywnie wpłynął na integrację wewnątrzpokoleniową, zwiększając zaangażowanie mieszkańców w sprawy i problemy dotyczące starzejącej się społeczności wsi, zwłaszcza edukację i animację życia seniorów na obszarach wiejskich, a także zwiększenie współpracy mieszkańców z lokalną wspólnotą samorządową.

*Projekt **TU WARTO BYĆ AKTYWNYM** zrealizowany w województwie śląskim*

Projekt był skierowany do mieszkańców dzielnicy Hałcnów w Bielsku-Białej i adresowany do osób powyżej 60. roku życia. Miał on na celu zaangażowanie seniorów w rozwój umiejętności ruchowych poprzez zajęcia rekreacyjne na basenie, turystykę pielgrzymkową oraz krajoznawstwo, spotkania integracyjne dla seniorów (w tym chorych, niepełnosprawnych).

W celu zwiększenia zainteresowania projektem wśród beneficjentów oraz wzrost zaangażowania ich umiejętności i kreatywności – zaplanowane zostały także warsztaty edukacyjne, tj. manualne i kulinarne oraz wyjścia do teatru, kina, na koncert, operetkę, operę lub balet.

Realizacja zadania przyczyniła się do trwałej poprawy jakości życia seniorów oraz ich kondycji psychofizycznej poprzez szeroko rozumianą aktywność społeczną, która gwarantuje osobom starszym poczucie bezpieczeństwa w życiu codziennym, poczucie akceptacji i bycia potrzebnym w społeczności lokalnej

*Projekt **Aktywny i samodzielny senior** zrealizowany w województwie wielkopolskim*

Zadanie aktywizujące przyczyniło się do wzrostu zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich wolnego czasu oraz budowanie pozytywnego wizerunku starzenia się, a także rozwijania kompetencji społecznych. Projekt miał na celu wspieranie seniorów mniej samodzielnych i ich otoczenia w miejscu

zamieszkania, a także rozwój wolontariatu osób starszych w środowisku lokalnym. W ramach projektu beneficjenci zadania skorzystali z alpakoterapii, treningów rozwoju osobistego i komunikacji, porad psychologicznych, szkolenia "Opiekun osoby zależnej i starszej", gimnastyki dla seniora, gier logicznych, treningu mózgu oraz logopedii.

Projekt *Senior w centrum uwagi* zrealizowany w województwie łódzkim

Głównym celem projektu było rozszerzenie dostępności do usług społecznych m.in. opiekuńczych, kulturalnych, edukacyjnych, sportowych i turystycznych. Cel ten został osiągnięty poprzez udział 50 seniorów w wieku 60+ w zajęciach z różnych dziedzin przygotowanych przez pracowników z wykształceniem kierunkowym i doświadczonych w pracy z seniorami. W ramach projektu odbyły się:

- zajęcia z dietetykiem - uczestnicy dowiedzieli się jak skomponować dietę, aby zapewnić pokrycie zapotrzebowania organizmu we wszystkie potrzebne składniki odżywcze;
- zajęcia z dogoterapii - kontakt ze zwierzętami poprawił samopoczucie seniorów w sferze emocjonalnej i psychicznej. Psy pomogły przełamać bariery w kontakcie i okazały się świetnym lekiem na samotność;
- zajęcia kulinarne - ideą zajęć było pokazanie seniorom na czym polega tzw. „nowoczesne gotowanie”. Uczestnicy dowiedzieli się jak w oszczędny i ekonomiczny sposób przygotowywać smaczne potrawy. Seniorzy przygotowywali wiele ciekawych dań i potraw zarówno kuchni polskiej jak i europejskiej. Do przygotowywania potraw uczestnicy wykorzystywali zarówno ogólnodostępne produkty jak również towary sezonowe. Zwieńczeniem każdego zajęcia była wspólna degustacja przygotowanych dań;
- zajęcia manualne - blok warsztatów manualnych zakładał integrację poprzez wspólne, własne działania w obszarze kultury. Udział w zajęciach miał wpływ na zwiększenie poczucia własnej wartości oraz rozpoznawanie indywidualnych talentów twórczych. Zajęcia dodały uczestnikom odwagi do inicjowania nowych działań poprawiły ich adaptację do zmian i radzenie sobie ze stresem. Oprócz typowych zajęć plastycznych, tj. malarskich, zrealizowano zajęcia z zakresu *decupage*, dzięki któremu powstały produkty, które mogą stanowić wystrój mieszkania uczestników oraz zajęcia z zakresu filcowania wełny. Stworzone przez uczestników produkty były wykorzystywane podczas dalszych działań jako element kampanii promocyjnej projektu;
- zajęcia z psychologiem - osoby starsze otrzymały wskazówki jak radzić sobie z lękiem związanym z przemijaniem oraz ze świadomością o zbliżającej się śmierci;

- zajęcia ruchowe - prowadzone na świeżym powietrzu i w sali gimnastycznej. Zajęcia dotyczyły rywalizacji i zabawy podczas zajęć zręcznościowych odpowiednich dla osób w podeszłym wieku oraz gimnastyki. Zadaniem tych zajęć było podniesienie sprawności fizycznej;
- zajęcia taneczne - uczestników odwiedziła para tancerzy, która zaprezentowała stroje i tańce ludowe. Na każdym spotkaniu beneficjenci mogli poznać rodzaj tańców z najmniejszych zakątków kraju. Seniorzy, którym sprawność ruchowa na to pozwalała mogli w parach poznać podstawowe kroki taneczne i spróbować swoich sił na parkiecie;
- zajęcia wokalne - seniorzy podczas zajęć wykonali wiele piosenek zarówno ze znanego im repertuaru jak również poszerzyli swój repertuar o nowe utwory. Uczestnicy zdobyli nowe umiejętności, mogli popracować nad oddechem, emisją głosu oraz umiejętnościami rytmicznymi. Czas spędzony z muzyką przyczynił się do aktywizacji i relaksacji osób starszych biorących udział w projekcie.

Zrealizowano również inicjatywę pn. „Spotkanie z kulturą”, podczas którego seniorzy mieli okazję spotkać się z autorką tekstów, która przedstawiła jak wygląda tzw. „świat kultury”. Pisarka prezentowała bogate zasoby swojej twórczości. Beneficjenci wymienili z autorką swoje doświadczenia oraz zostali zachęcani do udziału w kulturze.

Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 2. – Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna przyczyniła się do wzmocnienia samoorganizacji środowiska osób starszych oraz zwiększenia ich wpływu na decyzje dotyczące warunków życia mieszkańców środowisk lokalnych. Poniżej zaprezentowano przykłady projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu 2.

Projekt *Aktywne Rady Seniorów na Warmii i Mazurach* zrealizowany w województwie warmińsko-mazurskim

Celem projektu było wsparcie w tworzeniu oraz początkowym funkcjonowaniu rad seniorów w pięciu wspólnotach samorządowych. Wsparcie obejmowało działania animacyjne, edukacyjne i eksperckie. Realizacja projektu przyczyniła się do powstania 4 rad seniorów w gminach: Górowo Iławeckie, Frombork, Srokowo i Lidzbark Warmiński. Korzystały one ze wsparcia eksperckiego polegającego m. in. na pomocy w wypracowaniu sposobu wyboru, powołania rady, regulaminu jej funkcjonowania czy też priorytetów działania.

Już istniejące rady otrzymały wsparcie w ramach Szkoły Liderów Środowisk Senioralnych, w której przedstawiciele środowisk senioralnych z całego województwa wzięli udział w 4 szkoleniach. Poza tym odbyły się tu: cztery 2-dniowe warsztaty dla przedstawicieli funkcjonujących już rad, tj. Miejskiej Rady Seniorów w Iławie, Rady Seniorów Gminy Braniewo, Rady Seniorów Gminy i Miasta Bisztynek oraz Rady Seniorów z Gminy Miejskiej Kętrzyn. Spotkania prowadzone były przez doświadczonych ekspertów, którzy wspierali na bieżąco rady, udzielali informacji, porad, prowadzili spotkania informacyjne, mediacyjne i inne.

W ramach projektu zrealizowano również działania polegające na sieciowaniu istniejących rad seniorów. Zorganizowano m. in. dwudniowe spotkanie z udziałem 39 osób – przedstawicieli istniejących i powstających, inicjowanych rad seniorów, które odbyło pod hasłem „Rady na trudne czasy”. Miało ono charakter integracyjny, edukacyjny, a także umożliwiło wymianę doświadczeń i dobrych praktyk z zakresu działania rad seniorów. Ponadto w 17 powiatach województwa warmińsko-mazurskiego zorganizowano łącznie 23 spotkania, podczas których eksperci prezentowali informacje związane z seniorami, takimi jak tematyka rad seniorów, współpraca środowisk seniorskich, źródła finansowania działań seniorskich itd. Podczas części spotkań wspierano także wybory przedstawicieli środowisk seniorskich do Społecznej Wojewódzkiej Rady Seniorów.

Dzięki realizacji projektu wypracowano rozwiązania, które wsparły lokalne rady seniorów oraz wzmocniły Społeczną Radę Seniorów Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Spowodował on także poprawę stopnia pozytywnego postrzegania osób starszych jako aktywnych i mających wpływ na kształtowanie rozwoju społeczności lokalnych.

Projekt Prowadzenie Ośrodka Wspierania Podlaskich Rad Seniorów (OWPRS) 2021 zrealizowany w województwie podlaskim

Celem projektu była kontynuacja prowadzenia Ośrodka Wspierania Podlaskich Rad Seniorów (OWPRS), którego głównym zadaniem jest wspieranie rad seniorów działających w województwie podlaskim oraz wspomaganie procesu powstawania nowych rad w regionie. Projekt stanowił odpowiedź na zdiagnozowane problemy podlaskich rad seniorów – przede wszystkim na niedostatek wiedzy i umiejętności ich członków, a także na potrzebę integracji działających już rad seniorów (wymianę doświadczeń, dobrych praktyk).

W ramach projektu zrealizowano także II Kongres Podlaskich Rad Seniorów. Było to bezpośrednie spotkanie przedstawicieli wszystkich 15 rad seniorów w regionie i członków grup inicjatywnych z 2 miast, w których rozpoczął się proces powstawania rad seniorów oraz

zaproszonych gości – przedstawiciele samorządów lokalnych i ekspertów, co umożliwiło nie tylko wymianę doświadczeń i dobrych praktyk, także z Polski, ale również zainspirowało podlaskie rady do podejmowania kolejnych działań na rzecz swoich środowisk. Program dwudniowego kongresu w Supraślu był niezwykle bogaty. Odbyły się różnorodne warsztaty, m.in. z zakresu *Design Thinking*, podczas których uczestnicy kongresu poznawali nowe i kreatywne sposoby pracy w radach. Seniorzy mieli też okazję obejrzeć robota Photona – interaktywną maszynę edukacyjną, która pomaga w rozwoju kreatywności zdolności logicznego myślenia. Odbyła się także debata „Rady seniorów - pomoc czy kłopot”, w której udział wzięli zaproszeni samorządowcy. Podczas kongresu nagrodzono też najbardziej aktywne rady. Doceniono trzy: z gminy Supraśl, miasta Augustów oraz Radę Seniorów w Sejnach. Wyróżnienie specjalne otrzymała Rada Seniorów w Dąbrowie Białostockiej.

Podczas trwania projektu zorganizowano również 5 sesji forum Podlaskich Rad Seniorów, a także zrealizowano szkolenia dedykowane dla rad seniorów, w których wzięło udział łącznie 96 osób starszych. Oferowano także doradztwo i coaching dla rad seniorów i grup tworzących nowe rady seniorów

Projekt Mój Głos jest Ważny - Aktywni Seniorzy Caritas zrealizowany w województwie podkarpackim

Potencjał osób starszych w naszym społeczeństwie jest w znacznym stopniu niewykorzystany. Osoby po zakończeniu aktywności zawodowej wycofują się z życia społecznego angażując w życie rodzinne i domowe, co często prowadzi do ich alienacji i stopniowego odchodzenia od życia publicznego. W osobach tych drzemie jednak ogromny potencjał, który może zostać wykorzystany do scalenia tych osób w trwałe, formalne bądź w nieformalne grupy pomocy innym, w tym potrzebującym i dzieciom. Osoby te mogą zostać włączone w aktywne życie obywatelskie poprzez wolontariat. Ze względu na trudności finansowe, pogarszający się stan zdrowia oraz niską samoocenę osoby te wymagają wsparcia w zakresie organizacji czasu wolnego. Bardzo często zakończenie aktywności zawodowej kończy życiowy etap zaangażowania w życie społeczne.

W celu zaktywizowania seniorów do działania, rozwoju, edukacji oraz zaangażowania w rozwiązywanie lokalnych problemów dotyczących tej grupy społecznej oraz całej lokalnej społeczności zrealizowano m. in. wyjazdowe grupowe zajęcia z pedagogiem mające na celu zaangażowanie seniorów do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym - partycypowania w decyzjach podejmowanych przez władze sołectwa i gminy w zakresie działań na rzecz różnych grup społecznych, inicjatyw lokalnych (m.in. budowa stref aktywności dla seniorów

z uwzględnieniem integracji międzypokoleniowej). Oprócz tego zrealizowano grupowe zajęcia z psychologiem w zakresie utworzenia Aktywnej Grupy Wsparcia 60+ oraz zajęcia ze specjalistą do spraw organizowania struktur wolontariatu, których celem było zaangażowanie uczestników projektu w działalność wolontarystyczną.

Poprzez realizację zadania nastąpiła istotna zmiana w funkcjonowaniu seniorów poprzez włączenie tej grupy w aktywne życie społeczne. Z osób wycofanych, niezaangażowanych, stali się silną grupą mającą wpływ nie tylko na własne życie, ale też na życie lokalnej społeczności - zarówno innych seniorów jak też ogółu lokalnego środowiska.

Projekt Moc Działania zrealizowany w województwie małopolskim

Projekt był oparty o samopomoc i samoorganizację seniorów. Jego celem było wsparcie i sieciowanie organizacji senioralnych oraz bezpośrednio, wielowymiarowe i kompleksowe zaangażowanie w działalność partycypacyjną 60 seniorów najbardziej zagrożonych wykluczeniem, tj. mieszkańców wsi i małych miejscowości do 50 tys. mieszkańców z woj. małopolskiego.

W pierwszym etapie projektu 16 seniorów reprezentujących organizacje senioralne wzięło udział w Akademii Lokalnych Liderów, dzięki czemu zostali oni przygotowani do pełnienia roli liderów wśród lokalnej społeczności. Seniorzy pod opieką animatora zaplanowali i wdrożyli następujące akcje społeczne:

- Wieś Balice: seniorzy przygotowali wyjątkową wystawę zdjęć i pamiątek sprzed lat. Dzięki starym fotografiom seniorzy pokazali, jak wyglądało codzienne życie mieszkańców - uroczystości rodzinne, spotkania sąsiedzkie, dożynki, czy edukacja. Zebrane zdjęcia zostały zeskanowane, skatalogowane, podzielone na grupy tematyczne, a następnie wybrane zdjęcia zostały wyretuszowane przez grafika i przygotowane do druku na wielkoformatowych tablicach. Dzięki temu powstało 7 tablic, które zostały zaprezentowane podczas wernisażu oraz na stałe będą zdobiły budynek wiejski w Balicach, w którym seniorzy mają siedzibę swojego klubu. Dodatkowym elementem akcji było zbieranie przez seniorów informacji, wspomnień i szczegółowych opisów zdjęć. Dzięki temu obecnie seniorzy kontynuują działanie bezkosztowo poprzez tworzenie społecznego archiwum on-line. Zdjęć wciąż przybywa, dlatego jako wartość dodaną do akcji włączono współpracę z lokalną biblioteką oraz Centrum Archiwistyki Społecznej w Warszawie.
- Wieś Radwanowice: seniorzy postanowili odtworzyć tradycyjną kolację wigilijną, taką jaką pamiętają jeszcze z czasów, kiedy byli dziećmi. Pod hasłem "Wigilia – smaki dzieciństwa"

przygotowali tradycyjne potrawy i piękną choinkę. Przygotowania trwały kilka tygodni, polegały głównie na tworzeniu ozdób choinkowych zapamiętanych z dzieciństwa, zbieraniem dawnych przepisów porównywaniem ich i wybieraniem tych, które zostaną zaprezentowane podczas Wigilii. Animator zaproponował też utworzenie kroniki dla klubu seniora, w którym uczestnicy projektu wpisali wszystkie przepisy kulinarne. Seniorzy własnoręcznie przygotowali też zaproszenia na Wigilię – które rozdali wśród najstarszych mieszkańców wsi oraz lokalnych instytucji. W rezultacie 10 grudnia 2021 r. świąteczne drzewko zostało ubrane wyłącznie w ręcznie robione ozdoby – papierowe aniołki, szydełkowe gwiazdy, orzeszki zapakowane w sreberka itd. Wigilię rozpoczęła pięknymi życzeniami wójt gminy Zabierzów. Na spotkaniu pojawili się także ksiądz i przedstawiciele lokalnej OSP.

- **Wieś Kleszczów:** pomysł na akcję powiązany z mapą wsi, która została wyhaftowana wiele lat temu. Przez lata mapa wyblakła, a rozbudowujący się Kleszczów zmienił swój wygląd. Coraz mniej osób znało historię Wickosiówki, Kopaniny, czy Zadołu. Tak powstał pomysł, by opracować mapę Kleszczowa. Mapę wyjątkową, bo sentymentalną. Celem mapy było ujęcie wspomnień najstarszych mieszkańców oraz ukazanie miejsc we wsi najbliższych sercu mieszkańców. Seniorzy przez wiele tygodni spisywali nazwy przysiółków i ważnych dla nich miejsc, zbierali informację o historii i pracowali nad ideą mapy. Motorem działań była seniorka znana tu jako lokalna poetka i przy tej okazji także napisała ona wierszowaną historię Kleszczowa. Animator pomógł seniorom podsumować wszystkie zebrane wspomnienia i graficznie przygotować projekt. Wydrukowano mapę (egzemplarze takiej samej wielkości jak tradycyjne mapy) oraz tablicę wielkoformatową, która została powieszona w budynku wiejskim. Mapa okazała się hitem, wielu mieszkańców jak i osób przyjaznych poznawało Kleszczów z wykorzystaniem mapy. Spacerzy z wykorzystaniem mapy są nadal realizowane, m.in. w czasie ferii zimowych.
- **Wieś Zagórzycze:** seniorzy zdecydowali się na piękną akcję mającą na celu ocalić od zapomnienia tradycje muzyczne swojej wsi. Seniorzy wspominali, że kiedyś wspólnie śpiewało się przy rodzinnych spotkaniach, dożynkach, a nawet podczas odbioru nowego strażackiego samochodu. Dlatego też postanowili odtworzyć stare przyśpiewki i opracować Zagórzycki Śpiewnik. Przez kilka tygodni, seniorzy na czele z panią sołtys (również seniorką), przeszukiwali zbiory pieśni ludowych ze swojego terenu i wybierali te, które niegdyś były wykonywane przez miejscowych śpiewaków. Podczas spotkań nucili stare przyśpiewki i szybko okazało się, że najstarsi mieszkańcy przypominają sobie słowa, a nawet niespisane zwrotki. Często pamiętali inne słowa, niż te zapisane w dawnych śpiewnikach.

We współpracy z animatorem przypomniane słowa zostały spisane i tak powstał zupełnie autorski Śpiewnik, który został wydrukowany i rozdany seniorom ze wsi Zagórzycy. Przy tej akcji podjęto współpracę z lokalnym Stowarzyszeniem KGW Pod Kwitnącą Jabłonią oraz Centrum Kultury i Promocji w Michałowicach. Śpiewnik tak się spodobał włodarzom gminy Michałowice, że od 2022 seniorzy otrzymali dofinansowanie do warsztatów muzycznych i planują wydać płytę.

Celem wszystkich zrealizowanych inicjatyw było integrowanie i wzmacnianie środowiska senioralnego na terenach wiejskich.

Zrealizowano również działania mające na celu sieciowanie wiejskich organizacji senioralnych, w ramach którego odbyły się 2 wizyty studyjne. Pierwsza z nich miała miejsce w Klubie Seniora ze wsi Bębło, gdzie zaprezentowano projekty realizowane przez lokalnych seniorów oraz akcje pomocowe, jak odwiedziny seniorów sprawnych u seniorów niemobilnych i leżących. Pokazano również jak Klub seniora współpracuje z lokalnymi instytucjami, m.in. zorganizowano warsztaty w fabryce baniek w Bębło. Z kolei druga wizyta odbyła się w Centrum Obywatelskim, gdzie seniorzy poznali projekty dotyczące aktywizacji społecznej i wolontariatu. Pokazano również wystawę zdjęć inicjatyw realizowanych przez Centrum oraz film z dobrymi praktykami. Seniorzy wzięli także udział w warsztatach dotyczących wolontariatu. Dodatkowo organizacje senioralne mogły skorzystać z doradztwa ekspertów z zakresu III sektora i animacji społecznej oraz promocji. Z tej formy wsparcia skorzystało aż 10 organizacji pozarządowych.

Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 3. – Włączenie cyfrowe

Włączenie cyfrowe obejmuje działania na rzecz zwiększania umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i korzystania z nowych mediów przez osoby starsze, a także upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań technologicznych sprzyjających włączaniu społecznemu oraz bezpiecznemu funkcjonowaniu osób starszych. Poniżej zaprezentowano przykłady projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu 3.

Projekt *Senior SMART* zrealizowany w województwie świętokrzyskim

Celem głównym celem projektu było zwiększenie kompetencji cyfrowych 70 osób starszych. Beneficjenci zadania zostali podzieleni na kilkusobowe grupy, które uczestniczyły w warsztatach i treningach realizowanych w ramach 4 głównych ścieżek tematycznych.

Pierwsza z nich miała na celu wprowadzenie osób starszych w świat nowych technologii, w szczególności poprzez naukę obsługi komputera i urządzeń mobilnych. Szkolenia objęły m.in.:

nabywanie umiejętności korzystania z poczty e-mailowej, nabywanie umiejętności korzystania z aplikacji, poznanie sposobów tworzenia własnych treści w Internecie, nabywanie umiejętności zakładania kont i profili społecznościowych, archiwizowania treści na nośnikach cyfrowych, przesyłania i odbierania treści, przetwarzania plików i dokumentów. Uczestnicy otrzymali również opracowany na potrzeby projektu poradnik "Senior SMART+ – ABC seniora w świecie technologii".

Druga ścieżka tematyczna była poświęcona nauce korzystania z aplikacji i platform publicznych. Uczestnicy zajęć nauczyli się m. in. korzystania z aplikacji i platform publicznych (np. e-obywatel, mObywatel, pacjent.gov.pl, ZUS PUE, itd.), zakładania i korzystania z profilu zaufanego czy też załatwiania spraw on-line i partycypacji w sprawach publicznych dzięki korzystaniu z technologii cyfrowych.

Trzecia ścieżka tematyczna była poświęcona bezpieczeństwu i higienie cyfrowej. Obejmowała ona następujące zagadnienia:

- identyfikację zagrożeń, wykrywanie oszustw, zabezpieczanie urządzeń i danych, tworzenie bezpiecznych haseł, ochronę przed wyłudzeniami,
- zrozumienie zasady działania baniek internetowych i fakenewsów, nabycie umiejętności oceny wiarygodności informacji,
- naukę rozpoznawania uzależnień cyfrowych – rozpoznanie i profilaktyka (Senior jako ambasador higieny cyfrowej w swoim środowisku),
- pomocne media – naukę pracy z aplikacjami wspomagającymi (lupa, czytanie tekstu, rozpoznawanie przedmiotów, itp.), korzystanie z funkcji ułatwień dostępu w urządzeniach.

Seniorzy uczestniczący w projekcie otrzymali dyplomy AMBASADORA Bezpiecznego Internetu i Higieny Cyfrowej, co miało ich zachęcić do propagowania bezpiecznych zachowań oraz przekazywania wiedzy o zagrożeniach w swoich środowiskach.

Podczas ostatniej części projektu zrealizowano serię zajęć, których głównym celem była aktywizacja aktywności fizycznej, rozwijanie umiejętności współpracy oraz kreatywności uczestników, czemu służyły zajęcia z zakresu:

- tworzenia grup w portalach społecznościowych w celu ułatwienia koordynacji współpracy wśród uczestników,
- udzielania wzajemnej pomocy, w szczególności przy wykorzystaniu komunikatorów i połączenia wideo,

- wspólnego spędzania czasu on-line.

Uczestnikom zaprezentowano również technologie wspomagające aktywność fizyczną i zdrowie (np. aplikacje fitness oraz aplikacje monitorujące stan zdrowia), a także zrealizowano cykl zajęć z kreatywnym wykorzystaniem możliwości druku 3D.

Projekt Aktywny E-senior zrealizowany w województwie zachodniopomorskim

Bezpośrednim efektem projektu było utworzenie jednej kompletnej oferty edukacyjno-integracyjnej dla 30 seniorów z terenu Gminy Sianów w zakresie nauki obsługi urządzeń cyfrowych i bezpiecznego korzystania z Internetu.

Od września do listopada 2021 r. odbywały się też szkolenia z obsługi urządzeń cyfrowych i korzystania z Internetu. Zajęcia odbywały się w punktach bibliotecznych w Skibnie i Wierciszewie oraz w Sianowskim Inkubatorze Organizacji Pozarządowych, pod okiem dwóch profesjonalnych instruktorów. Zrealizowano też zajęcia dotyczące m.in. komunikacji on-line, zakupów w sieci, obsługi konta bankowego on-line, korespondencji urzędowej w formie elektronicznej, bezpieczeństwa w sieci. Szkolenia były prowadzone z wykorzystaniem laptopów (zakupionych w ramach projektu) oraz dostępu do Internetu bezpłatnie użyczonego przez Urząd Gminy i Miasta w Sianowie i Centrum Kultury.

W ramach realizacji projektu opracowano, zaprojektowano oraz wdrożono specjalną platformę internetową projektu. Opracowanie platformy internetowej zostało zlecone firmie zajmującej się tworzeniem stron internetowych. Na platformie zostały zamieszczone materiały związane z realizacją projektu oraz informacje o celach projektu, aktualności, a także informacje na temat działalności Oferenta i materiały rządowe. Zamieszczono na niej elektroniczną wersję ulotki wydanej w ramach kampanii społeczno-informacyjnej oraz nagranie z prelekcji w ramach kampanii. Platformę dostosowano do wymogów związanych z WCAG (zaleceniami dotyczącymi tworzenia dostępnych serwisów internetowych).

Projekt Włącz się! Cyfrowy Senior w Powiecie Karkonoskim zrealizowany w województwie dolnośląskim

Przedmiotowa inicjatywa stanowiła odpowiedź na problemem jakim jest wykluczenie cyfrowe seniorów, rozumiane jako: brak dostępu do technologii (urządzeń i łączny) i umiejętności w tym zakresie oraz korzystania na co dzień z technologii cyfrowych (np. e-zakupy i e-usługi). W ramach działania Szkoła Seniora - dla liderów seniorów zrealizowano 3 warsztaty wspierające seniorów-liderów, dotyczące:

- metod pracy z grupami, praktycznego planowania cyfrowych inicjatyw/wydarzeń i organizacji samopomocy cyfrowej seniorów, promocja cyfrowa działań, wystąpienia publiczne;
- włączenia cyfrowego, tj.: profil zaufany, e-urząd, internetowe konto pacjenta, e-recepta, e-spotkania, aplikacje do uczestniczenia w spotkaniach, obsługa smartfonu, bezpieczne korzystanie z technologii teleinformacyjnych i Internetu, postępowanie z logowaniem i hasłami, jak organizować on-line akcje dla seniorów (np. zbiórka żywności, ubrań, zorganizowania innego wsparcia);
- umiejętności liderkich, jak aktywizować i motywować innych seniorów, jak angażować partnerów, jak pozyskać sojuszników, współpracowników, jak uruchamiać filantropię na rzecz grup seniorów, jak organizować spotkania on-line, media społecznościowe.

Po zakończeniu cyklu szkoleń, każdy lider przeprowadził jedno spotkanie w grupie seniorów jako wolontariusz, tym samym przekazując dalej swoją wiedzę i umiejętności.

W ramach projektu utworzono również kawiarenki cyfrowe dla seniorów oraz przygotowano materiały edukacyjne. W każdej kawiarence działał animator-opiekun (asystent grupy), który wspierał osoby prowadzące edukację oraz seniorów w organizacji grupy, w samoorganizacji i samopomocy, promocji działań grupy edukacyjnej, w docieraniu do samotnych osób oraz organizowaniu pomocy indywidualnej, jeżeli była taka potrzeba. Animatorami zostali liderzy seniorzy z małych miejscowości, gdzie powstały kawiarenki.

*Projekt **Cyfrowi Debiutanci - oswajamy technologie** zrealizowany w województwie mazowieckim*

Projekt został stworzony, aby umożliwić osobom powyżej 60. roku życia zdobycie nowych umiejętności w zakresie korzystania z nowych technologii w codziennym życiu. Na działania edukacyjne składały się przede wszystkim 2-dniowe szkolenia, które prowadzone były stacjonarnie w mniejszych miejscowościach oraz cotygodniowe webinary dostępne dla wszystkich. Uczono na nich umiejętności obsługi komputerów i smartfonów, rozmawiano o tym jak bezpiecznie poruszać się po sieci oraz wspólnie poznawano najpopularniejsze komunikatory i metody porozumiewania się zdalnie. W ramach projektu podczas 13 warsztatów stacjonarnych z podstawowych umiejętności cyfrowych przeszkolono i zaopatrzone w cyfrowe materiały szkoleniowe 155 osób (w wieku między 60 a 92 lat). Z kolei w 18 webinarach z zakresu kompetencji cyfrowych wzięło udział 547 uczestników, z czego 150 osób to użytkownicy unikalni.

Dodatkowo w ramach projektu uruchomiony został specjalny numer telefonu dedykowany konsultacjom technologicznym. Uczestnicy projektu oraz seniorzy spoza projektu mogli kontaktować się telefonicznie, przez platformę Zoom lub osobiście przychodzili do Centralnego Domu Technologii w Warszawie w celu rozwiązania konkretnych problemów związanych z korzystaniem z komputera czy telefonu podczas dyżuru edukatora. Zrealizowanych zostało 75 porad w ciągu 60 godzin dyżurów konsultacyjnych

Końcowym efektem projektu był raport dotyczący seniorów i ich korzystania z technologii. W publikacji zebrano wyniki badań przeprowadzonych w trakcie Projektu, przedstawiono też rekomendacje dotyczące skutecznych metod edukacji cyfrowej seniorów.

Wybrane przykłady działań zrealizowanych w ramach Priorytetu 4. – Przygotowanie do starości

Przygotowanie do starości jest realizowane poprzez wzmacnianie trwałych relacji międzypokoleniowych, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych oraz zwiększanie bezpieczeństwa seniorów. Poniżej zaprezentowano przykłady projektów zrealizowanych w ramach Priorytetu 4.

Projekt Senior w rozwoju, czyli przygotowanie do starości zrealizowany w województwie opolskim

Projekt został stworzony z myślą o rozwoju osób starszych i zaangażowaniu ich w życie regionu. Program ten ukierunkowany był na promowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie, kształtowanie empatycznych postaw wobec starszych, rozwijanie kompetencji społecznych (takich jak: wiedzy, umiejętności, postaw), zwiększenia bezpieczeństwa seniorów oraz przygotowanie ich do starości. Projekt odpowiadał na problemy osób starszych i dał im możliwość poszerzenia wiedzy i budowania swojej tożsamości oraz pozwalał przygotować się do życia w późnym wieku.

Uczestnicy i uczestniczki projektu, poprzez udział w warsztatach, spotkaniach, webinarach i zajęciach, mieli możliwość realizowania swoich pomysłów, pobudzenia swojej kreatywności i doszkolenia się w różnych dziedzinach. Zrealizowano webinary tematyczne według tematyki, którą zaproponowali sami seniorzy, np. o bezpieczeństwie w sieci, o unikaniu naciągaczy w trakcie epidemii, o utrzymywaniu kontaktu w trakcie kwarantanny, sprawności fizycznej, fitnessie, o tym, jak nie zwariować w czterech ścianach, diecie, treningu umysłu, trenowaniu pamięci i bezsenności. Dodatkowo zostały zrealizowane zajęcia z empatii z wykorzystaniem tzw. symulatora starości.

Stworzono również własny planer, który poza użytecznością, pomoże kształtować pozytywny obraz seniora w społeczeństwie – jako osoby zorganizowanej i nastawionej na samodoskonalenie. Seniorzy mieli możliwość uczestniczenia w całej gamie szkoleń i zajęć kreatywnych oraz typowo edukacyjnych. Przykładowymi były m. in. warsztaty kulinarne, scrapbookingu (czyli sztuki ręcznego tworzenia i dekorowania albumów ze zdjęciami oraz pamiątkami rodzinnymi) czy zielarskie.

Projekt "uMOCnieni"- tutoring młodzieżowo-senioralny szansą na trwałe relacje międzypokoleniowe! zrealizowany w województwie pomorskim

Działania zrealizowane w ramach projektu były adresowane do samotnych i wyobcowanych osób starszych, które odczuwały brak poczucia przynależności do grupy oraz lokalnej społeczności. W ramach zrealizowanych inicjatyw odbyły się m. in. Warsztaty Międzypokoleniowego Kina Wrażliwego dla seniorów, podczas których 8-osobowe grupy osób starszych oglądały projekcję filmu oraz brały udział w zajęciach poruszających problematykę seansu. Filmy są metaforą, poezją, terapią wstrząsową, która głęboko angażuje widza, sprawia, że staje się on uczestnikiem zdarzeń. Poprzez projekcje filmowe i omawianie poruszanych kwestii w oglądanych filmach w postaci warsztatów, poszerzano świadomość uczestników na ważne kwestie, zwiększano świadomość o własnym funkcjonowaniu, obcowaniu z emocjami jakie wywołują oraz przekazywano informacje dotyczące sposobów radzenia sobie w podobnych problemach, jak te ukazane w filmie, łącznie z uzyskaniem bazy instytucji, osób, które mogą pomóc w lokalnym środowisku. Warsztaty realizowano w oparciu o ćwiczenia psychologiczne, dyskusję, debatę i znajdowanie alternatywnych rozwiązań przez uczestników.

Wszystkie działania były wielokrotnie konsultowane z seniorami, którzy brali czynny udział w projektowaniu zadania.

Projekt "Kultura ze smakiem 60+" zrealizowany w województwie lubuskiego

Problemy społeczności seniorów na terenie objętym działaniami projektu to przede wszystkim obniżone poczucie wartości i przydatności społecznej. Osoby starsze żyły w poczuciu wyalienowania z międzypokoleniowej społeczności lokalnej oraz niedostosowania do nowego, zmienionego świata, w którym oni – seniorzy nie mają już nic nikomu do zaproponowania. Dzięki warsztatom historyczno-kulturowym seniorzy dowiedzieli się jak wielką wartością dla budowania tożsamości człowieka jest kultura, w której żyją i jak ważnym nośnikiem tego przekazu kulturowego są, przekazywane z pokolenia na pokolenie, potrawy. Szczególnie widać to na przykładzie potraw świątecznych, wielkanocnych czy bożonarodzeniowych. Choć na co dzień młode pokolenia odchodzą od tradycyjnej polskiej kuchni, próbują nowości, ulegają

trendom i modom, to jednak w okresie świąt, zachowanie starych przepisów tradycyjnych potraw, charakterystycznych dla swojej społeczności czy kultury, jest traktowane jak świętość. Jest to ten czas, kiedy bezcenna wiedza i umiejętności seniorów są gwarantem „prawdziwych świąt”, które w kulturze Polaków mają wymiar wyjątkowo symboliczny i ważny. W czasie warsztatów, przy wsparciu eksperta, uczestnicy poznali kontekst historyczny i kulturowy swoich społeczności oraz określili najbardziej charakterystyczne, przekazywane z pokolenia na pokolenie potrawy.

Dzięki realizacji projektu seniorzy poznali i nauczyli się przyrządzać nowe potrawy oraz podnieśli swój poziom wiedzy na temat odmiennych kultur i zdrowego żywienia. Seniorzy zorganizowali także 5 inicjatyw kulinarnych, na które zaprosili wszystkie pokolenia w swojej społeczności do wspólnego dialogu, a także uruchomili profil na popularnym portalu społecznościowym, który posłużył im do budowania pozytywnego wizerunku starości oraz kształtowania relacji z innymi pokoleniami.

Projekt Ścieżki dialogu międzypokoleniowego zrealizowany w województwie lubelskim

W ramach działania utworzono Centrum Aktywności Międzypokoleniowej, które wspierało osoby starsze w różnych sytuacjach problemowych, animowało i organizowało ciekawie i atrakcyjnie zajęcia promujące integrację pokoleniową osób starszych oraz działania w zakresie bezpieczeństwa i pozytywnego kreowania wizerunku dające poczucie wsparcia. Centrum animowało seniorów do aktywności na rzecz lokalności społecznej, organizowało międzypokoleniowe zajęcia edukacyjne, działania samopomocowe, świadczyło usługi informacyjne. Centrum wspierało Koło Związku Emerytów i Rencistów we współorganizacji wyjazdów edukacyjnych. Średnio raz w miesiącu odbywały się spotkania z osobami działającymi na rzecz bezpieczeństwa i zdrowia osób starszych. W okresie świątecznym kierownik Centrum zorganizował międzypokoleniowe kolędowanie, w ramach którego uczestnicy przygotowali też kiermasz świąteczny.

Z kolei w ramach zadania pn. „Strefa bezpieczeństwa dla Seniorów” zorganizowano spotkania, na które zostały zaproszone osoby na co dzień zajmujące się tematyką bezpieczeństwa: policjant, bankowiec, strażak, prawnik. Uczestnicy dowiedzieli się przede wszystkim o aktualnych najczęściej występujących zagrożeniach. Poruszone zostały m.in. następujące kwestie: jak nie dać się oszukać na tzw. wnuczka i dlaczego seniorzy są narażeni na tego typu przestępstwa; bezpieczeństwo w ruchu drogowym seniorów; jak nie dać się wykorzystać, nie stracić majątku, nie podpisać umowy, która z góry przewiduje stratę, jak nie popaść w długi w sposób nieświadomy; jak zachować się po stracie bliskiej osoby; jakie

zagrożenia występują w zakresie bankowości, jak sprawdzić autentyczność pieniądza; jak zadbać o swoje zdrowie, jak skorzystać z rehabilitacji.

Spotkania odbywały się średnio co dwa miesiące i były organizowane przez kierownika Centrum Wolontariatu Seniora - przeprowadzono 4 spotkania. Zaproszeni eksperci byli pozyskiwani w ramach bezpłatnych działań prewencyjnych.

Zorganizowano również kampanię promującą pozytywny wizerunek seniorów, w ramach której powstał kalendarz na 2022 rok. Pokazywał on seniorów, jako osoby aktywne, atrakcyjnie spędzające czas wolny, empatyczne wobec innych, ukazywano starość jako pozytywny czas służący rozwijaniu zainteresowań, dbania o zdrowie, nabywanie wiedzy, rozwoju intelektualnego i manualnego, sprzyjający zwiedzaniu, a także byciu aktywnym społecznie i obywatelsko. Na kalendarzu zostały zamieszczone zdjęcia przedstawiające uczestników projektu podczas realizacji poszczególnych działań. Widok znanych bezpośrednio własnych sąsiadów, krewnych, babć i dziadków miał pozytywny wpływ na przełamywanie stereotypowego postrzegania starości.

Podsumowanie

Aktywność społeczna jest jednym z niezbędnych elementów realizacji idei aktywnego i zdrowego starzenia się. Wobec zakończenia lub ograniczenia pracy zawodowej związanego z osiągnięciem wieku emerytalnego, poświęcenie czasu na bezpłatną pomoc innym stanowi jedną z możliwych przestrzeni dla aktywności osób starszych.

Program „Aktywni+” na lata 2021–2025 jest istotnym elementem polityki społecznej państwa w zakresie zapewnienia osobom w wieku 60. lat i więcej możliwości uczestnictwa we wszystkich dziedzinach życia społecznego poprzez wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. Program odpowiada na potrzebę zapewnienia osobom starszym godnej, bezpiecznej i aktywnej starości.

Edycja 2021 Programu wieloletniego na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 pokazała, że istnieje ogromna potrzeba i chęć realizacji działań mających na celu podniesienie jakości i poziomu życia osób starszych przez organizacje pozarządowe i inne podmioty. Liczba złożonych ofert (1658) znacząco przekroczyła wartość dostępnych środków (38 mln zł).

Podczas I edycji otwartego konkursu ofert w ramach Programu „Aktywni+” zrealizowano 317 projektów, które zostały dofinansowane na łączną kwotę ponad 38,8 mln zł. Dzięki temu udało się objąć działaniami 37843 osób starszych.

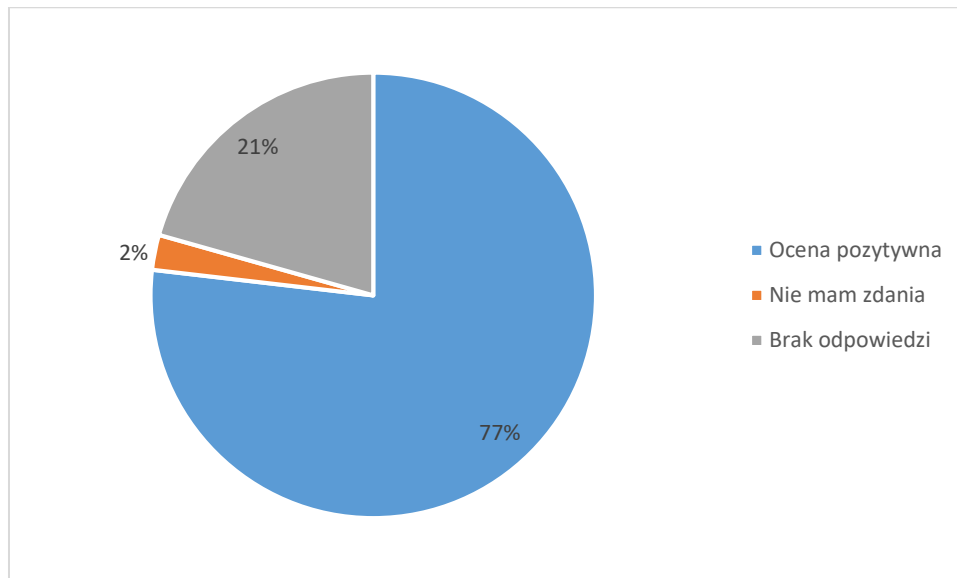
Wśród najczęstszych przeszkód, które pojawiły się podczas realizacji zadania podmioty dofinansowane najczęściej wymieniły:

- problemy dotyczące posiadanych zasobów kadrowych oraz związane z rekrutacją pracowników (109 wskazań),
- utrudnienia związane z pandemią koronawirusa i zmieniającą się sytuacją epidemiologiczną (66 wskazań),
- ograniczoną wysokość dotacji (61 wskazań),
- problem z realizacją działań zgodnie z określonym harmonogramem (46 wskazań),
- wątpliwości związane ze stosowaniem obowiązujących przepisów prawa (30 wskazań).

Ze względu na zmieniającą się sytuację epidemiczną część realizowanych działań musiała zostać zmodyfikowana w celu zapewniania osobom starszym odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, a niektóre inicjatywy zostały zrealizowane w formule on-line.

Organizacje pozarządowe i inne podmioty uprawnione nie zgłaszały większych uwag i zastrzeżeń związanych z realizacją przedmiotowego konkursu, co pokazuje poniższy wykres.

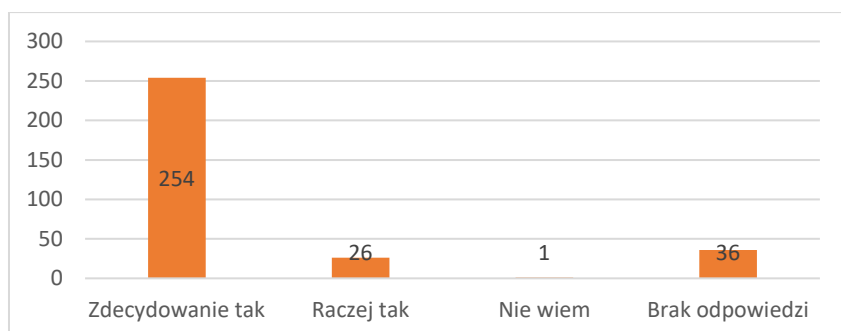
Wykres 11. Ocena organizacji konkursu przez podmioty dofinansowane

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Żaden z beneficjentów nie ocenił negatywnie otwartego konkursu, a wszyscy z wyjątkiem jednej organizacji, którzy udzielili odpowiedzi zachęciłoby inne organizacje pozarządowe oraz podmioty uprawnione do wzięcia udziału w kolejnych edycjach konkursu realizowanych w ramach Programu „Aktywni+”, co pokazuje poniższy wykres.

Wykres 12. Odpowiedzi na pytanie: Czy zachęciłoby Państwo inne organizacje pozarządowe do wzięcia udziału w konkursach ogłaszanych w ramach Programu „Aktywni+”?

Źródło: Dane własne Departamentu Polityki Senioralnej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej

Beneficjenci zadbali również o odpowiednie upowszechnianie informacji na temat zrealizowanych projektów. Wszelkie artykuły wyposażenia zakupione ze środków otrzymanych w ramach Programu oraz materiały wytworzone w wyniku realizacji zadania dofinansowanego w ramach Programu zostały odpowiednio oznaczone. Dodatkowo Beneficjenci zrealizowali

ciążące na nich obowiązki informacyjne zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa (w szczególności zgodne z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych¹⁶) podejmując odpowiedni do skali zrealizowanych projektów działania promocyjne.

Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 przyczynia się do wzrostu zaangażowania osób starszych w kontakty społeczne poprzez wzbogacenie oferty zagospodarowania ich czasu wolnego, zwiększanie zaangażowania osób starszych w procesy partycypacyjne zachodzące w życiu publicznym, podnoszenie kompetencji cyfrowych seniorów i kształtowanie postaw sprzyjających wykorzystywaniu nowych technologii w życiu codziennym, oraz budowanie pozytywnego wizerunku starości i starzenia się, a także rozwijanie kompetencji społecznych (wiedzy, umiejętności, postaw) wobec starości u osób w każdym wieku.

Podsumowując, realizacja wieloletniego programu na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025 edycja 2021 przyczyniła się do osiągnięcia celów Programu, a co za tym idzie – do poprawy jakości i poziomu życia osób starszych w Polsce poprzez aktywność społeczną, wobec czego rekomendowane jest kontynuowanie Programu w kolejnych latach.

¹⁶ Dz. U. z 2021 r. poz. 953 i 2506.

Spis wykresów i tabel

Tabele

Tabela 1. Oferty złożone według województw	12
Tabela 2. Liczba uczestników projektów zrealizowanych w ramach poszczególnych priorytetów .	17
Tabela 3. Łączna kwota dofinansowania projektów w poszczególnych priorytetach z podziałem na województwa.....	18
Tabela 4. Lista podmiotów objętych monitoringiem w 2021 roku	22
Tabela 5. Stopień realizacji wskaźników Programu „Aktywni+”	24

Wykresy

Wykres 1. Oferty złożone z podziałem na Priorytety Programu „Aktywni+”	11
Wykres 2. Suma wnioskowanych dotacji wg Priorytetu	12
Wykres 3. Złożone oferty w podziale na formę prawną oferenta	13
Wykres 4. Oferty złożone w ramach oferty wspólnej	14
Wykres 5. Oferty dofinansowane w podziale na Priorytety	16
Wykres 6. Wskaźnik sukcesu w podziale na Priorytety.....	16
Wykres 7. Średnia wartość dofinansowania w poszczególnych Priorytetach przypadająca na jeden projekt (tys. zł)	17
Wykres 8. Liczba ofert dofinansowanych w poszczególnych województwach.....	19
Wykres 9. Oferty dofinansowane ze względu na formę prawną Oferenta w ujęciu procentowym ..	20
Wykres 10. Zestawienie wnioskowanej i zatwierdzonej kwoty dotacji z podziałem na Priorytety..	21
Wykres 11. Ocena organizacji konkursu przez podmioty dofinansowane.....	44
Wykres 12. Odpowiedzi na pytanie: Czy zachęciłoby Państwo inne organizacje pozarządowe do wzięcia udziału w konkursach ogłaszanych w ramach Programu „Aktywni+”?.....	44